

MŪSU KELIAS

№. 19 (28)
1948. V. 10.
II METAI

Laikraštis lietuviams

JAV Prezidentas Harry S. Trumanas Amerikos Lietuvių visuomenės veikėjų tarp

Paryžiaus konferencija pertraukiama Taikos konferencija atidedama

JAVValstybių prezidentas Harry S. Trumanas gegužės 9 d. spaudos konferencijoje pareiškė, jog jam nieko nėra žinoma apie JAVValstybių politikos keitimą dėl Paryžiaus konferencijoje pasireiškusių priešingumų su Sovietų Sąjunga. Pasak jo, JAVValstybių užsienio politika esanti prezidento rankose. Pasaulio tautos, kurios yra pasiekusios laimėjimą, turinčios dabar didelę ir vienintelę galimybę teisingam, draugiškam ir sągiam pasauliui atstatyti. Ši proga nesitęsiama amžinai. Ją reikia išnaudoti greitai, pilnutiniai ir be sąvimeilės.

Paskutinėmis žiniomis, JAVValstybių užsienio reikalų ministeris Byrnes šio Paryžiaus konferencija nutraukti ir staujinti tik birželio 15 d. Iki to meto specialūs vyriausybės atstovai galėtų paruošti projektą dėl Vokietijos valdymo ir tvarkymo, kad Vokietija galėtų būti atsistatytas ir lengviau išgyventi ateinančią žiemą. Vokietijos problemos sprendimas, reikia manyti, įneš daugiau šviesos ir jos ryšines bei vakarines sienas nustatant. Ypač tai nesutarimai dėl Vokietijos vakarinių sienų; Prancūzija vis tebereikalauja Ruhro ir Rheino krašto atskyrimo, nes Vokietija per 150 metų Prancūzija užpuolusi 7 kartus ir todėl karo arsenalas negalės likti vokietų rankose.

Dėl Austrijos, atrodo, bus jau lyg ir sustarta. Galutinis taikos sutarties projektas turės būti pateiktas birželio susitikimui.

Paryžiaus konferencijoje iki šiol nebuvo sustarta pačiais svarbiausiais klausimais. Vieningos nuomonės neprieita nei dėl Italijos kolonijų, nei dėl Italijos reparacijų, nei Trieste bei sienų klausimais. Paskutiniu metu dėl Italijos kolonijų Sovietų Sąjungos atstovas sutalkos su Prancūzijos atstovo pasiūlymu, t.y., pavesti JTOrganizacijos patikėtiniui teisėmis prieš fašistinio režimo įvedimą turėtus kolonijas valdyti Italijai. Taip pat sustarta ir dėl bendros komisijos karo nusikaltėliams teisti Italijoje.

Šiose konferencijose buvo jaučiamas JA Valstybių atstovo vadovavimas. Nėbaigtai klausimai būdavo atidedami į šalį ir tuojau Byrnes pasiūlydavo naujus klausimus svarstyti

Jis pasiūlė 21 tautos taikos konferenciją sušaukti liepos 1 ar 15 d., o bendrąją taikos konferenciją — lapkričio mėn.

Dėl taikos konferencijos susaukimo vis priešinosi Molotovas, nurodydamas, jog taikos konferencija reikia šaukti tik tada, kai užsienio reikalų ministerių pavaduotojai bus paruošę taikos sutarčių projektus. Po to susirinkti užsienio reikalų ministrai, patikrinę pateiktus projektus ir tik tada šaukti taikos konferenciją. Gi Bevinas, paremtas Byrnes, pareiškė, jog pagal Molotovo supratimą, prieš taikos konferenciją būtų panaudota veto teisė ir kare dalyvavusiomis tautomis būtų atimta teisė savo nuomonėmis pareiškėti.

Apskritai paėmus, užsienio politikos arenoje buvo jaučiamas nepaprastas JAVValstybių veikimas.

Irano ir Azerbeidžano pasitarimai nutrūko
AP iš Teherano praneša, kad tarp Irano vyriausybės premjero ir Azerbeidžano ministro pirmininko dr. M. S. J. Piševari vadovaujamos delegacijos derybos nutrūko, nes buvę nesustarta trimis klausimais:

1) Irano vyriausybė nori tai provincijas paskirti savo gubernatoriui, o Piševari noras — kad gubernatorių būtų renkamas provincijos tarybos.

2) Karliuomenės ir policijos karininkas Azerbeidžano provincijai siūlomas iš centro, o Piševari nori, kad jį skirtų provincijos taryba.

3) Toliau Piševari nori toje provincijoje dvarus ir stambiuosius ūkius išdalyti kaimiečiams, o Iranas nurodo, kad tas pasiūlymas prieštarauja Irano įstatymams ir kad toks darbas tegalės būti vykdomas tik parlamentui nutarus.

Premjeras pareiškė, kad Azerbeidžaniečiai išvykę į Tabrizą „padaryti pranešimą ir gauti instrukcijų“.

Azerbeidžano oficialūs asmenys paneigia bet kokią intenciją Teheraną pulsti; jie esą pasiruošę Teheraną ginti, jei jis būtų puolamas, praneša Tabrizo radijas.

Dėl okupacinių kariuomenių atitraukimo

Paryžiaus konferencijoje pradėta kalbėti, kad Sąjungininkai turėtų atitraukti savo kariuomenę iš Italijos, o Sovietai — iš Bulgarijos. Molotovas pareiškė, jog Rusija atitrauktų savo dalinius iš Bulgarijos, kur jie saugo susisiekimo linijas, vedančias į Austriją, jei Sąjungininkai paliktų Italiją. Tokiam Molotovo pareiškimui pasipriešino Byrnes ir Bevinas. Bevinas pabrėžė, jog Sąjungininkų kariuomenės atitraukimas iš Italijos prilygtų ne kam kitam, kaip rusų kariuomenės dalinių atitraukimui iš Rumunijos. Todėl D. Britanija esanti pasiruošusi pasitraukti iš Italijos, jei Sovietai paliktų Rumuniją. Sovietai jau praėjusių metų rugsėjo mėn. Londone buvo sutikę atitraukti savo dalinius iš Bulgarijos, paliekant juos Rumunijoje, kad galėtų apsaugoti susisiekimo linijas į Austriją.

Bulgarija nori išėjimo į Egejus jūrą

AP iš Istanbulo praneša, kad Turkijoje auganti stipri opozicija prieš Bulgarijos reikalavimą gauti išėjimą Egejus jūrą.

I Soňjos gaunama žinių, jog užsienio reikalų ministeris Kuličev ruošias memorandumą Paryžiaus konferencijai. Diplomatiniai sloukstiniai nurodo, jog jei jo reikalavimas būtų patenkintas, tai susidarytų jūros koridorius, kuriuos Rusijos dominuojamoji Bulgarija atskirtų Turkijai nuo draugimies Graikijos.

Šiuo metu Turkija ir Graikija yra glaudžioje sąjungoje, nes jas riša jų artimos valstybių sienos.

Diplomatai sako, jog toks koridoriaus sudarymas leistų Rusijai apsupti Turkiją ir neutralizuoti jos jėgas.

Žurnalistai nori laisvės

Iš Berlyno pranešama, kad Amerikos, D. Britanijos, Prancūzijos, Olandijos ir Danijos žurnalistų grupė vieningai priėmė rezoliuciją, kuria reikalaujama kontrolės tarybos ir Berlyno komendantūros posėdžiui padaryti viešus spaudos atstovams. Korrespondentai nurodo, jog žinių gavimas iš pirmųjų šaltinių būtų naudingas demokratiškam pasauliui tiksliai informuoti.

Pavasarinis stovyklinio gyvenimo skausmas

Audra, kuri beveik šešerius metus griovė ir degino dideliu žmonių darbotumu pastatytus miestus ir kaimus, moderniškiausiais ginklais piovė ir patį žmogų, daug kur visiškai nutilusi, bet dar daug kur vis neramumas rusena. Mes, didelių kelių kryžkelės gyventojai, be jokios savo kaltės ir prieš mūsų valią į tą audrą buvome pavergimo tikslais istumti, prievartaujami ir naikinami. Šiandien ir tie, kurie ginklus galandu ir į anglus, amerikiečius bei prancūzus šaudė, turi jau nemažai laisvių. Mes, kurie niekaip nesidavėm, kad iš mūsų vaikų būtų sudaryti SS legijonai, kurie nedavėm savo vaikų karo mašinai talkininkauti, kuriuos išvežė tik šautuvais lydint, šiandien dar gyvenam stovyklinio gyvenimą. Pro mūsų vartus ir langus dažnai iš mūsų pačių sudarytos ginkluotos sargybos vaikšto, lyg mes nebegalim de ginklo būti teisingi ir tvarkingi. Mes dienų dienas skęstam galvojimuose, kaip keistai supinti keliai, kurie mus veda į namus, kad mes turim kiekvienam aiškintis, jog nėsam nei naciai nei kitokie panašūs, kurie šį piktą karą suorganizavo ir jį vedė. Bet mes gerai jaučiam, kur sėdi piktas dėdė ir mums, ištrėmimo varge atsidūrusiems, nenori duoti ramybės. Mes gerai žinome, kad mūsų protestas jam akis bado, kad mes pirštu rodytė rodome ir prasikaltusįjį veidą. Bet ne apie tai norisi kalbėti. Šiandien mums duonos duodantietij liepia apie tai nekalbėti. Paliksim tai dienoms, kada sargybinau nuo mūsų langų nuets ir mes iš savo kasdieninio pastovaus darbo pelnysimės valgi ir pastogę. O tos dienos ateis. Ateis, nes mes jų laukiame ir jos teisės bei teisingumo vardu kalba.

Šiandien ties mūsų langais pavasaris pradeda žydėti visomis spalvomis. Žydi, ir mes gerai žinome, kad sodai tuoj žydės ir mūsų žemėje. Ateina žinios, kad daug lietuvių sodus žydynt katyls būdami labai tolimoje šiaurėje, kad jie ten kanalus kas ir gal tais kanalais palydės pirmuosius laivus. Bet jais bus vežiojami ne mūsų žmonės ir ne mūsų turtai. Gi mes, čia būdami, kada visi kas gyvas veržiasi į gamta, matysim per langus ir keliais praeidami, kaip į ariama žemę birs sėjamas grūdai, kaip jis žaliuos ir naują derlių neš. Mes, artojų vaikai, kaimo nuotakoj augę ir brenę, šiandien be ariamos žemės, be savo pievų, laukų ir miškelių. Ir mes nejučiuomis turime nubraukti asarą nuo veido, nori nesam jokie sentimentalumo ligonys ir per šimtmčius išmokom kantriai vargą pakelti. Paklėsim ir dabar, kada visa gamta mums, žemdirbių tautos vaikams, tiek daug to skausmo parodo, nori ir žiedais žemę kaitosi, nori ir naujam prisikelti kvietčia.

Ir bairsai nemaloni, kad šiuo metu, kada darbingas žmogus pavasariniais darbais negali nusikratyti, mes turime iš stovyklinio gyvenimo žiūrėti į pavasarinį skubėjimą ir pergyventi didelį pavasarinį skausmą. Bet tas pavasarinis skausmas, kada mes negalime nei sėti nei tikėtis pakuojam derlių, mums neturi palikti neigydios gamtos žaidžias. Mes patys gerai žinome, kiek visos tautos ir valstybės žaidžų esame išgdyę tik todėl, kad mes, nežinėdami keno pusę yra fizinė galia, nepamėtę tikėjimo, eidami ir bei basomis-kojomis per žarijas, tas žarijas išrinkom, vietoj griuvusių naujus namus pastatėm, vietoj sudegintų tiltų naujus nutiesėm. Ir dabar esame, tokioj pat padėty. Bet dienos ateis, teisingoji žmogaus valia lems prisikeltimą iš skausmo ir skriaudos, ir mes vėl namuose galėsime atstveti gamtos ir Dievo pavasario šventes ne stovykliniam gyvenime, bet savoj krašto savosė sodybose. Sargybinau, kurie vaikšto pro mūsų langus, bus tik prisiminimas, o kasdieninė duona, kuri iš sandėlių be užmokešio imama, bus galvojimas, kad ir tada buvo gerų žmonių, kurie mūsų, išmestus iš namų per baisią jėgą, vargę neapleido. Mes tada, iš toliau buvusį gyvenimą vertindami, geriau galėsime atsiminti savo draugus ir savo persekiotojus. Todėl šis pavasaris, nesdamas žiedus ir skausmą, tegul atneša ir tvirtą pasiryžimą gyventi ne tik šia diena, bet ir ateitį, gyventi savoj kraujo žiedomis, gyventi visų žmonių laisvam ir nepriklausomam gyvenimui. O tokiu pavasario sulaukus, mums sodų ir pievų žiedai skausmų jau nekalbės, bet neš džiaugsmo iškaišty prisikeltima.

Brazilijos lietuvių neturi spaudos

Jau antri metai, kaip Brazilijoje uždrausta periodinė ir neregulinė spauda svetima kalba. Čia šje trys lietuvių laikraščiai, nors ir nepažįstamėje kultūringumu; jų netekę lietuvių vis tik jaučia didelę spragą savo dvasios gyvenime. Ypač tie, kurie neišmoko vietinės kalbos, pasijuto visai atkirti nuo kultūrinio gyvenimo. Atskirų žmonių ar organizacijų šia gamtami lietuvių kalba laikraščiai iš USA branginami ir elna iš rankų į rankas.

Gausus lietuvių žurnalistų suvažiavimas

S. m. gegužės 11—12 d. Hanau lietuvių stovykloje įvyko gausus lietuvių žurnalistų suvažiavimas, kurio aprašymą pateiksime kitame laikraščio numeryje.

Lietuvių gyvenimas

Lietuviai išeiviai Dortmunde

Dortmundas yra vienas didžiausių Vokietijos pramonės centrų Vestfalijoje. Lietuviams šis miestas yra pažymėtas tuo, kad čia yra įsikūrusi būrelis lietuvių išeivių, daugiausia pramonės darbininkų, kurių didėle dalis Vokietijoje gyvena jau po keliasdešimt metų, tačiau dar tebėra Lietuvos piliečiai. Šiuo metu Dortmunde gyvena 64 išeiviai (30 vyrų ir 34 moterys), kurių dalis jau yra išstarnavę net penjasias.

Nesant inteligentinių pajėgų, lietuvių kultūrinis gyvenimas buvo neįžymus, ypač načių laikais, nebuvu įmanoma net pradžios mokyklą įsteigti. Vienintelė lietuvių jungiantis organizacija buvo ir tebėra „Dortmundo ir apylinkės lietuvių draugija“, per kurios mėnesinius susirinkimus lietuvių susitikdavo ir pasidalindavo mintimis bei prasiminimais apie tėvyne. Tačiau načių laikais draugijos veikimas praktiškai buvo sustabdytas. Susirinkimus negalėjo įvykti, jeigu jame nedalyvavo gestapo valdininkai, todėl į tokius susirinkimus kartais buvo baugu eiti, o ir nebuvo nebuvo galimybės atvirai pasidalinti mintimis. Draugija turi nemažai lietuvišką knygynėlių. Jo dalis 1943 m. buvo perleista Berlyno lietuvių draugijai.

Ilgametis Dortmundio lietuvių draugijos pirmininkas yra V. Martišius, ten išgyvenęs jau 34 metus. Šiuo metu Dortmundio lietuvių yra patekę į vargą, ypač turi daug sunkumų su maistu. Be to, jie yra visiškoje vokiečių darbo įstaigų kontrolėje, neturi teisės pasirinkti darbą, o yra skiriami į pačius sunkiausius darbus. V. Martišius ir dabar rūpinasi savo tautiečių reikalais, kreipdamasis įvairias mūsų organizacijas.

— Tai tikrai buvo apkrautas darbu. Dabar kiek geriau, nes komendantų pareigas pasiėmė ltn. Nikodemus Reikala, kuris tikrai pavyzdinai tvarko mūsų koloniją ir gražiai lavruoja su mūsų mažuma tarp siegiamųjų daugumų. Gyd. Tupčiauskas, meisters viską organizuoti ir kurti iš nieko, turi dabar gerą ir tolių padėjęs.

Veikia pas mus anglų kalbos kursai. Sudaryta futbolo komanda, kuriai nusimato sunki odiseja su stipriomis „šlabūvū“: juosulavai, bėgikai ir latvių k-mis. Ta proga kviečiame futbolistus apsigyventi pas mus, o už gamtos grožį padėsite ginti Lietuvos garbę.

Surastas kažkur pasilėpus operos solistas Vladas Puškorius ir jau atvyksta kviečiamas į Oberkaselį. Mes dainuosim dar geriau. Bet mūsų daktaras nepyksta dėl konkurencijos, priešingai, griežėsi su komendantu steigti mokyklą ir net organizuoti scenos mėgėjų. Pradžios mokyklai įsteigti leidimas gautas, tik laukiamas šiomis dienomis užleidžiant patalpas.

Visa lietuvių bendruomenė solidari, dorai laikosi ir kiekviena gražų daktaro sumanyta antiestafietiška sutinka. Kai kuriems reikia pamainuoti padirbtį pas anglus, bet tai per daug nesutrukdė bendro mūsų veikimo. Štai per taip, stebuklinga Obekaselio gamta bei galvins gražuolio Reino alsavimas dorina ir taurina žmogų.

Gauname įvairios spaudos, gal kiek per mažai „Mūsų Kelio“ egzempliorių. Vytautas Andruškevičius

Austrija-Gracas

Didelis koncertas-balius

Š. m. III. 15 d. Graco lietuvių studentų sambūrio „Lithuania“ iniciatyva buvo surengtas didelio masto koncertas-balius. Gražiai papuoštas miesto parkylių salėje dalyvavo per 1000 asmenų, jų tarpe daug aukštųjų anglų karinės valdžios atstovų, abu Universiteto ir T. H. rektoriatų, profesionali, krašto valdžios bei spaudos atstovai, studentai-ės.

Programos išpldyti buvo pakviestos Insbruko, Salzburgo lietuvių meninės pajėgos. Nuskamėjęs anglių himnui, Stenmarko tautų giesmės ir „Gaudiamus“, džiaugsmingai sutiktas į Gracą atsilankęs pianistas p. A. Kuprevičius Churlionas „Prelude“ ir Beethoveno „Mondschein“ sonata ir gausiai aplošimėtais atidarė šio vakaro koncertinę dalį. Smulkininkas p. V. Matukas „Zigeunerweise“ ir smulkininkė p. I. Motekaitienė Svendsen „Romans“ (abu iš Zaleburgo Muzikos Konservatorijos) žaviai baigė koncerto muzikinę dalį.

Concerto-balius antroje dalyje neseniai iš Vienos studijų grįžusi solistė solistė p-lė B. Vaitūkaitė pašoko „Egle“ ir „Slavų šokių“, stud. D. Vildivos padainavo „Kam šeriau žirgų“ ir „Zaliojo lankelė“, o Insbruko lietuvių studentų tautinių šokių grupė vadov. stud. Balukeris, išpldė „Kalvelį“, „Sustat“ ir „Lencišgėlį“ (ypač paskutiniai vadovė įdomiai buvo pravaistas). Apskritai, Graco austriai pir-

ma sykį turėjo progos matyti lietuvių tautinius šokius tautiniuose rūbuose, kurie susilaukė didelio pasisekimo ir palankaus atgarsio, tuo gražiai apvalinkuodami šio vakaro programą.

Žilgavys Universiteto Rektorius grožėjosi lietuvių tautiniais šokiais, įdomavosi apie Lietuvą ir jos istoriją ir ta pačia proga lietuvių studentų reikalams paukojo didesnę sumą pinigų.

Gyvai pravaista su svečiais „ragučiu polka“ sukėlė gražaus jūmoro. Sausi anglų teatro kapela linksmino svečius iki paryčių.

Koncertas anglų karininkams

III. 17 anglų karininkų klube buvo suruoštas specialus anglų karininkams koncertas Programą išpldė beveik tos pačios pajėgos, kaip ir ankstesniais koncerte-baliuje, būtent: pianistas p. A. Kuprevičius, šokėja p-lė Vaitūkaitė, stud. D. Vildivos ir Insbruko taut. šokių grupė. Programą pradėjo gyvai ir, ypač tautiniai šokiai gana šiltai buvo sutikti. Tenka pastebėti, kad Lietuvos rytų kaimynas mėgėnes sutrukdėti koncertą skaudžiai apsi-vėję.

Atžalynas želia

Lietuviai scenos meno mėgėjai vaidlo (artistai) jau turi gana senas ir gražias tradicijas, siekiančias net mūsų spaudos draudimo ir dar net senesnius laikus. Lietuviškais mėgėjų vaidinimais buvo žadinama mūsų tautos sąjona, visiems suprantama forma valdžiai aiškinti keliamas mūsų visuomenės negerovės. Pirmaisiais mūsų nepriklausomo gyvenimo metais scenos meno mėgėjų būrelis buvo galima užtikti kiekvienam didesniai Lietuvos miestelyje. Jų vaidinimai mūsų visuomenės buvo mėgtami ir gausiai lankomi. Iš vaidinimų mūsų meilėms dažniausia būdavo skiriamas labdaros tikslams. Iš lietuvių scenos meno mėgėjų yra išaugę ir senesniosios kartos mūsų profesionalių vaidlo.

Mes savo tarpe turime nemažai profesionalių vaidlių, kurie susibūrė į vieną trupę galėtų sudaryti stiprų, darnų ir kūrybiškai pajėgų scenos meno kolektyvą. Deja, apie tai mes kol kas galime dar tik pasvajoti. O scenos meno mes esame išsilęgi. Tą mūsų kultūrinio gyvenimo spraga ryškiai kiek įstengdami, taisyti scenos meno mėgėjai.

Jau gerokas bus pumetiti, kai Hanau Lietuvių Stovykloje susibūrė entuziasti jaunuoju būrelis, pasiryžęs vieną kitą scenos veiklą suvaidinti. Pradžiai pasirinko Kazio Binkio penkių veiksmų pjesę „Atžalynas“. Į talką rezisieriumi pasikvietė aktorį Vytautą Valuką. Dirbo daug, ryžtingai, su tikrai jaunuolišku entuziazmu. Premjera stovyklos visuomenės buvo taip pat entuziastingai sutikta. Jie davė maksimumu, to kiek galima reikalauti iš pradėdinių mėgėjų. Šis scenos meno mėgėjų būrelis pasivadino Hanau Dramos Kolektyvu „Atžalynas“. Šis kolektyvas su Kazio Binkio Atžalynu aplankė ir kaimynines lietuvių stovyklas, kur taip pat buvo palankiai sutikti.

Šių metų balandžio 28 d., per Atvelyki, Hanau dramos kolektyvas „Atžalynas“ davė antrąją savo premjerą, suvaidindami A. Skėmos vieno veiksmo pjesę „Vieną Vakarą“ ir

Pianisto p. A. Kuprevičiaus koncertas

III. 18 d. Austrijų Studentų Sąjungos kultūrinės ref. kviečiamas p. A. Kuprevičius davė „Menos“ Studentų namų salėje užrašę studentams koncertą. Buvo išpldyti Beethoveno, Schumano, Schuberto ir kt. kūriniai. Ypač daug ovacijų susilaukė jo nuostabiai gražiai skambėjus Schumano.

Karšči katūčiai neleido ilgai menininkui aplėsti salę, nepakartojus ar nepapildžius naujais puoštais.

Legalizuotas Studentų Sambūris

Anglų karinė valdžia leido veikti Graco lietuvių studentų sambūriui „Lithuania“. Sambūris, kaip ir istatuose pabrėžta, nepolitinis organizacija, studentų kultūriniais reikalams tvarkyti. Tai pirmasis užsienietijų studentų sambūris (iš lietuvių pusės, pirmoji organizacija), kuri Austrijos anglų zonoje legalizuota. Dabartinis sambūrio pirm. stud. diplom. B. Baranauškas (Graz, Schwimmschulcl 88). Stud. A. J.

OBERKASELIS (Siegkrels)

Šiame mažame parcinio miestelyje jau seniai pradėjo steigti lietuvišką koloniją kelios iš ankščiau čia atblokštos šeimos. Dabar jau yra bekabėti, mūsų yra net 80 asmenų. Juosulavai, latviai ir estai turi persvarą, nes jų yra bent po šimtą ir tik kiekvienų atskirai. Gyvename atskirose patalpose, kai kurie net vilose be didelio susikimimo. Oberkaselio apylinkės gamta ir žavis Reinas tikrai įgalina šią vietą pavadinti Vokietijos Riviera. Svelnus klimatas, didingai apaugę ir vietomis pasakiškai uolėti Reino krantai su garstuoju Septinkalniu (Siebengberge) bei kabančiais šlaituose sodais, kurie skanu kvapą skleidžia jau dabar net už mylių maloniai nutiekia žmogų.

Maža mūsų lietuvių šeima jaučiasi laiminga čia užsikabinai ir tvarkingai įsikūrusi. Gyvenimas čia bręsta, ryžtingai kovojama su nepretkiais ir blogomis sąlygomis kultūrinėje veiklai. Daug pasižvejomus, darbo, sumanumo ir tėviško rūpinimosi visais ir viskuo rodo mūsų gyd. Vytautas Tupčiauskas.

Toks mažas žmonių skaičius turi savo chorą, kuris ir mūsų išsilimėse pasirodydavo ir mūsų mažuose korypėlose gieda per pamaldas. Vis tai mėsioje-tenoro, gyd. Tupčiauskas, ko nuopelnas. Savo laiku jis buvo komendantu, bendros ligoninės ir sanitarijos viršininku,

ir dienos marguliuo klaidų sapnų pynėmis. Bet kur nieko negalėjo jai atstikiti?... Wilde?... Jis jai galėjo pagėbiti...

Vyruciū... Nauja diena mane smagistė adomitis. Kažkur, krūtinės duobelėje buvo tuštuma. Nakties gūdomoje aš spaudžiau įkaitusią galvą ir kandžiojau rankas, pašėlimo smaugiamas...

O Suvalkų... giris mėlynavo ir ten griūdė frontas ir už jo traukėsi gelsvas dzūkų smėlis...

Lapkričio pabaigoje, vėjo špygo dirvūriu. prieš aušra, pasleidau kelin. Kisenėje turėjau skolintą lūdiujimą ir puskepalį duonos. Antros dienos vakare, jau stovėjau atsispyrusi vietoje. Asfaltas blizgėjo šaltu, metalo blizgesiu, tartum kaulus stingdanti pašapa. Nejaugi likimas šaipėsi iš manęs?... Po per kūnais?... Medžiūose šūravo vėjas ir velkos cypė. Salta, drėgna, svetima vakaro prietema...

Koks buvo nauvas manydamas, kad tik užtektis ištrūkti iš moshū užkampio, grįžti čia ir viskas bus savo vietoje. Ir dabar nebežinoju, kur sukūti, nuo ko pradėti ir ko pasiklausti...

Varnos skrido iš lauku. Mano rankos buvo sugrubusios ir akys karščiausio vieno vilko ir nemigos. Dangus buvo žemas ir ištisai pilkas, sliaubingai vienodas, alksnio žievės spalvos, be pradžios ir galo. Ir visa žemė iki nutrintų reagrūrių ribų, tartum išsiliejusi riebalų dėmė, kurioje tirpo kaimai ir miškai. Tai buvo salta, drėgna ir bespalvė dykuma, kurioje negali būti oazių ir apgaulingų mirajų reginio. Ir tai buvo jūra, kurios stungisios bangos buvo sulietos iš giliaus žemės dumblo. O aš buvau tokias mažas, menkintis, nereikalingas ir numestas. Ir išeiti iš tos nelemties, už jos krašto, neužtektis amžiaus nei jėgų. Viskas ėjo prieš mane...

Man reikėjo susirasti žmogų... Aš turėjau gauti ją — žmogų... Emiliją... Aš jau nėsū niekam nusilktas, Viešpatie!... Kad ji būtų atimta iš manęs, žmona, vienintelė... — nesąmoningai lūžo perdžiuvusios lūpos,

Tai buvo kažkas panašaus į baimę paklydusio vaiko, gėd būt, į skestančiojo siaubą. Aš nežinau... Temo. Jau gal buvo sutemė. Aš tebestovėjau... Aš norėjau grįsti ir užmigti. Naktis?... Gal naktis ant miško sparnų atneštų spindulį, kuris perkeitų užkurtus neviltes vaitkį...

Man reikia ją surasti... — kartojau ir norėjau, kad išgirstų kas nors. Nors tie apmirę pakelio medžiai. Ak, jie matė ją...

Tarsi klimpdamas ryjantio smėlio pusnyse, pasiekiau pirmąjį kiemą ir pasibeldžiau. Aš laukiau, kad r mane pavarys ir iškeiči užtenks duris. Bet ten gyveno dvi moterys, išsilgusios savo vyrų, savo žuvusių vyrų ir mane pavalygdino ir pašūlė nakvynė. Ka aš kabėjau?... Veidai atrodo migloti, atitolę, sunkiai susigaudžiau vokiškuose žodžiuose, jie ėjo tartum iš kito kambario. Ar aš esau karėvis?... Ar aš karėvis?... Kas aš buvau?... Ne... Aš išlekojau žmonos. Kuestrin... Vienas žodis iš senos dainelės posmo. Jos girėdžiusios, kad moterys karėvių yra išvečios ten Kuestrin. Iš kur jos tai sužinojo?... Ak... Pro čia praplaukė minios pabėgėlių. Tos gerosios moterys nieko negalėjo pasakyti. Gal būt Kuestrin?...

Man pavyko nusipirkti bilietą. Aš buvau nusiprausęs ir nusiskutęs. Vakarykštis silpnasmingo. Kaip aš galėjau pasiduoti silpnimui, kai toks didelis uždavinys stovėjo prieš mane? Juk aš buvau jaunas, po velnių, ir aš turėjau eiti prieš vėją ir lenties užgaidas! Juk aš nebuvau jos nustojes, man tik reikėjo ją susirasti. Ir tada aš taip lengvai nesuduosiu mėtomas...

Kuestrin... Aš ten atsidūriau. Plavinėje miesto gatvėmis. Kas galėjo žinoti, kur randasi tokios moterys ir vaikai?... Pernakvojau prie stoties kažkokio bunkerio kamputyje. Burnoje buvo kartu. Vanduo turėjo ypatingą skonį, primenantį ambulatorijos dėžės kvapą. Kisenėje išverčiau trupinius ir radau keletą sumintų nuorūkių. Ir lietuviški žodžiai kalbėjo man nusikabėję mielu, savosios pažnyčios varpu. Moterys ėjo su plintinėmis. Viena buvo iš mūsų kolonos. Taip, ji pažinojo mano

Antano Gustaičio kaimo vaizdėli „Sėkmintų Vainikas“. Ši naujoji premjera jau mus lyg ir įgalina spręsti apie „Atžalyno“ pažangą. A. Skėma savo veikuluose „Vieną vakarą“ bando vaizduoti mūsų stovyklos gyvenimo sunkią, net traigišką būklę (žinoma, ne medžiaginė). Užsimojimas, be abejoj, gražus, bet jo pastangos, vaizdininkai tarant, tuščios. Autorius ir scena išveda menininką (o gal tik meno mėgėją) Algį Balų, kurio žmona vokiečių nužudyta koncentracijos stovykloje; Laima, gaudančia vyrų (jai patinkančių arba turtingus) ir pradžūnusia Balūžio žmona; spekuliantą Aleksandrą Kniplaitį, nelaimingą senį, daug išgyvenusį per bombardavimus; ir įsigirusį jaunuolį, kuriam, matyt, samoganas paskatina iğėtīs tėvynės ir Lietuvoje paliktos merginos. Šių žmonių tarp savas niekas daugių nesieja, kaip tik jų noras pasipaškoti savo išgyvenimus. Jokios intrigos, jokio veiksmo. Aiškūs dalykas, kad taip subdivotamas veiklas negali būti vadinamas ne tik pjesė, bet ir scenos vaizdeliu (tad jo pavadinimą pjesę laikykime programos korektūros klaidą).

Tokį veikalą surežisuoti nelengva. Tačiau A. Skėmos režiiorius būtų gabesnio už A. Skėmą autoriu, ir jis šį veikalą padarė scenoje žiūrėtiu. Algį Balų vaidino A. Skėma aktorius. Jis jį suvaidino labai. Joks kitas šio dramos kolektyvo dalyvis to nelengvųjų padaryti. Mūsų laudies išmintis sako, kad gera audėja ir tvoroje išaudžia. A. Skėma parodė, kad gabus aktorius scenoje privertėa gyventi ir autorias negyva personažą.

E. Vilūnietė, vaidinusi Laimą, yra gana gabi scenos menin. Ji sugeba vidūlinius išgyvenimus pertekti žiūrovui be nereikalingo skėričiojimosi. Ji sugeba įsijauti į vaidinamąjį tipą.

V. Grudziūnį, vaidinusiam spekuliantą Aleksandrą Kniplaitį, atrodo, scena yra nesve-

(Tešinsys 7 pusl.)

Albinas Maria Katiliskis

Nelaimė

(Tešinsys iš praėjusio Nr.)

Prie Romintos ėjo dideli mūšiai. Mes taip gi nebeteikiame greitu prasliužimu. Ir vokiečiai užfrontyje pradėjo atsigausti. Kartais pasriversdavo pro dėbės lūdna rudenio saulė ir nušviesdavo tamsius ir begalinus mūškus. Aš stovėjau lūnykuose juodvėsių žemės pakraštėje, Lietuvos pasienyje, ir mėlyni, dideli ir begaliniai tamsūs Suvalkų ir Augustavo miškai mėlynavo saulėje. O, taip artai, kaip ranka pasiekiamai, manėjėi tėvynės miškai! Ir už jų traukėsi dūku šūlojai, ten taip netoli, už jų vilinjamųjų aukštumų sraunai Ančia, Gnieđa, Vėseljės, geltonas dzūkų smėliai. Ten ir toji mokykla, kur žengiau pirmas savarankumo žingsnius. Prieš daugelį metų... Viešpatie!...

O... Aš išsikidavau kauno pušin, lyg spirnamasis pagundai, traukai — pasileisti pakalnėn ir eiti grįžti link. Prasimūti per apkrus linijas, pasiekti užnagarį, susirasti draugus, kuriems buvau skolingas pažadais ir tarnauti jau — Zemei...

Ak... Aš stovėjau Lietuvos pasienyje, Jos pakraštėje... Ir aš negalėjau.

Mano širdis daužėsi garšiai ir trūkdėdama. Ji plakė. Širdis, kaip švino prielietas svarstis. Aš turėjau susirasti žmogą. Ją atgauti. Visą miestą ir jos iškoti. Jau buvo patsai laikas. Aš buvau viskuo netekęs. Absoliučiai visko. Bet dar turėjau baisy ir neišmatuojamą ilgesį. Jis gražė mane ikaurai, jis, tartum raudona gelėsis, plautinai skėlė mano krūtinę. Aš bijojau pažvelgti veidrodėlin — mano akys žibėjo paklūkusiom šviesėlem. Jos plėtėsi ir jų lūliūkes atsimusė mano lūkestis ir nerimas...

— Emilija, mano vienintelė... — šnabždėjau moters vardą.

Aš žinojau, kur pasučiūau, jei iš karto atgrįžtu kelias namo. Aš grįžčiau, aš privalečiau grįžti ir susirasti ją. Aš sėpnavau, o gal

žmogą ir mane. Mes radome ir daugiau bendrų pažįstamų. Ar aš jos nepažįstas? Ak, aš pamaniau, kaip buvau nutoles nuo gyvenimo, mylėdamas savo žmogą ir nesidomėdamas kitomis moterimis. Aš stovėjau tikram kelyje. Jų nedaugia čia like. Kitos išpausėjai ir Reichenberga ir d. kitur. O jiz?... Žy!stamoji pūrtė galvą.

— Zinote, jums reiktų susirasti Wilde... Wilde, mūsų apkritis sondaferuererj...

— Ponija, ką jūs žinote apie jį?... — karštai griebiau moteriškės ranką.

— Ak, aš jį mačiau keletą kartų mieste...

— Tai jis kur nors netoli?... Aš dažnai jį turėjau galvoje... Kiek žinau, jau galima pasitiktū?... Kaip žmogumi?... Moteris maigė batuko galą akmenėli.

— Kaip žmogumi?... Pone, jūs žinote vokiečius...

— Na, taip... Bet jį matėte sakote?... — klausiau.

— Kiek žinau, prie Ordeuro ruošiami įtvirtinimai ir Wilde yra prižiūrotojas ar kokiu ten vadu...

O... O žmonas ar kartais nematėtė?... Iš viso nuo to laikio?...

Moterys susilvagė ir viena, lyg delsdama, pridūrė:

— Ne... Bet dėl viso ko nuvykite ten... Man pasakė vardą kaimo, kurio šlandien nebepaprimenu...

Aš buvau kelyje. Dieve brangus... Mano širdis plakė smarkiai, ji nebylgi, tartum atsitrenkdamai ir krūtinės laštą. Kad neturėčiau, kartojau vietovės vardą ir jis mišėsi su jos vardu. Iš čia netoli. Wilde?... Visu metu atsimināju smulkenėję iš moterų pokalbio ir pagalvojau, kad jos man nepasakė dar kai ko...

Mirė. Verkti ar džiangtis?

Kazys Veržikas

Pagaliau Zenevos Tautų Sąjungos jau seniai nebevygas kūnas ir formaliai mirė. Šis „lūdnas faktas“ pasaulio spaudoje nebesuklėdė didesnio susidomėjimo. Vos tik kukliai buvo atžymėtas. O vis dėlto prie „vėlonies“ kapo kyla labai opus rimtas klausimas: (vaizdžiai tariant) ar reikia džiangtis ar verkti, kad ji mirė? Tiesa, T.S. (taip sutrumpintai ją vadinusiu) pasauliu laimės neatėję. T.S. pagaliau paskandino žmonių antrojo pasaulinio karo kraujuose ir ašarose. Tai gal ir gerai, kad ji mirė? Bet didelio džiangsimo iš to dar nėra. Ar negali toliau pat liga susirgti (ir panašiai mirti) greta jos kapo užgimusi JTO (Jungtinių Tautų Organizacija)? Va čia tai kyla neramios mintys.

Kodėl gi mirė T.S.?

Cia galima priskaičiuoti keletą priežasčių. Dauguma išskelia, kaip pačią svarbiausią jos silpnę, bet kad joje iš pat pradžių nedalyvavo dvi labai galingos valstybės: US ir Sovietai (Pastarieji vėliau įstojo, bet paskui buvo vėl pašalinti). Antra T.S. silpnė būvusi ta, kad greta jos buvo dar vienas organas, kuris sprendė labiau opius pasaulio politikos klausimus (ir Vilniaus klausimą). Tai vadinau Ambasadorių konferencija. Tas faktas taip pat labai palaužė T.S. orumą. Pagaliau T.S. nesiskaitė su realia pasaulio valstybių pagėja, manydama viską atsiekti gražiais žodžiais, kilniais nutarimais. Tad ir matome, kad po 1918 metų pradžios konferencijų ir suvaizdavimų era, užsibaigė pačia didžiausia pasaulio „konferencija“ — karo lauke su tankais ir bombonešiais.

Labai pamokanti nuomonė tuo pačiu reikalu yra pareikšęs žymus ir angų pasaulio labai mėgiamas istorikas

H. G. Wells

savo knygoje pavadinusio „A Short History of the World“. Išdėdėtinai, kad šio knyga buvo išleista 1923 metais, t.y., visai neilgai trukus po T.S. užgimimo, tuo laiku, kai pasaulio entuziazmas Zenevičkaitės T.S. buvo dar neatsilgęs. Šis autorius štai kaip dėl T.S. pasisako:

„... Ji gimė per anksti ir žindant buvo sužalota. Dėl savo nepaprastikos konstitucijos ir aprėžtos galios ji, iš tikrųjų, pasidarė klūptanti tame kelyje, kurs vedė į tikrą tarptautinių santykių reorganizavimą. Problema būtų aiškesnė, jei Tautų Sąjunga iš viso neegzistuoja...“

Vadinasi, jau ir anais laikais buvo žmoniu, kurie atėitį numatė ir visai tai pareiškė. Bet tai buvo, taip sakyt, „pesimizmo“ skleidimas. Į tokias kritiškas pastabas tada buvo žūrėta, kaip į didelio, pasaulinės ir amžinos taikos kūrimo darbo arymą. Reikia prisiminti, kad T.S. idėja gimė neįgalovai, o jos „krištyšinos“ buvo lydimos nepaprastomis ovacijomis.

Kodėl ir kur gimė T.S. idėja?

US pirmojo pasaulinio karo eigoje įsitikino, kad joms to karo išvengt nebėbus galima, kad vėliau ar anksčiau teks stoti vokiečių priešų puseje. Tuo laiku buvę kilniūs Amerikos prezidentas

Woodrow Wilson (dar prieš Amerikos įstojimą į karą) 1916 m. gegužės mėn. pirmutinis pasakė tokius žodžius:

„... Ar mes (suprask — amerikiečiai) norime ar nenorime, bet mes esame visos pasaulio gyvenimo dalviai. Visų tautų interesai yra taip pat ir mūsų interesai. Visa, kas liečia pasaulį, yra taip pat ir mūsų reikalas. Aš esu tikras, kad aš reikišu amerikiečių tautos nuomonei, jei aš sakau, kad US nori būti tautų susijungimo nariu...“

Tačiau tai buvo dar ne visos Wilsono svajonės. Jis šaukė amerikiečius į karą ne vien tam, kad nugalėtų vokiečius, bet svarbiausia tam, kad sukūrus, laisvų tautų, taikabius ir laimingą pasaulį. Tuo tikslu jis reikalavo, kad sekanti po karo taika būtų:

- 1) be nugalėtojų (kaip lygus su lygiais),
- 2) su laisvu tautų apsisprendimu.

Šitos Wilsono idėjos sužavėjo pasaulį. Jos patraukė ne tik vokiečių priešus, bet ir vokiečių draugas. Štai ką sako apie jas žymus pro-Vokietijos propagandos šulias Georg Systerer Viereck:

„... Wilsono 14 punktų buvo rimto balsas, sunaikinęs centrinių valstybių įsitvirtinimus...“

To laiko Bulgarijos ministeris pirmininkas (Bulgarija buvo vokiečių puseje) taip pareiškė:

„... Aš laukiau, kad prezidento Wilsono idėjos yra baisnisis ginklas prieš centrinės valstybes negu karo praeigos...“

Dar vaizdžiau ir stipriau aprašė Europos entuziazmą ir neribotą pasitikėjimą Prezidentu Wilsonu Dr. Dillon savo knygoje „The Peace Conference“ (išleista Londone 1919 metais). Va kaip jis sako:

„... Vos tik prezidentas (Wilson) įkėlė koją į jos krantus, jis (suprask — Europą) pasidarė jam ir gatavas molis meniškiems puodams lipinti. Niekada prieš tai tautos nebuvo taip aistringai pasiryžusios sekti paskui savo Moze, vedantį į pažadėtąją žemę, kur karai draudžiami, biokados nežinomos. Jis buvo tokių minčių vyriausias įkvėpėjas. Prancūzijoje žmonės lenkėsi prieš jį su nepaprasta pagarpa ir meile. Paryžiaus darbininkų vadai man sakė, kad jie negali sualykiyti džiangsimo ašaras į (prezidentą) pamatę, o jų draugai eitų per ugnį ir vandenį, padėdami realizuoti jo kilnius planus. Italijos darbo klasei jo balsas virto dangišku balsu, nuo kurio atsinauina žemė. Vokiečiai žūrėjo į jį ir jo doktrina, kaip į jų gelbėjimo valte. Austrijoje vieno jo vardas stačiai stebuklams darė. Jis buvo balzamas kentėjantiems ir paguoda vargstantiems...“

Tad toks buvo pasitikėjimas Wilsonu, jo idėjomis ir darbais. O vis dėlto viskas žlugę, pasaulis paskendo kraujuose ir Rooseveltas turėjo pradėti vėl viską iš pradžių.

Kas gi sužalojo Wilsono kūrinį?

Pats to kūrėjo kraštas US padarė tam rin-

ta pradžiū. Tuo laiku, kai Wilsonas apgaubtas apatistiškos aureolės jau svajojo apie galutiną savo kūrybos apvainikavimą, Amerikoje kilo senatoriaus

Henry Cabot Lodge

puoselėjamas Jėgų prieš Wilsoną, prieš jo idėjas, prieš Tautų Sąjungą ir už Amerikos izoliaciją. Wilsonas bandė nepasiduoti, bandė, nors ir sirgdamas apeliuotu stačiai netarpiškai ir amerikiečių samonei ir jaumuis. Jis pats asmeniškai leidosi į kelionę po Ameriką su prakalbotomis, gindamas Tautų Sąjungos idėją. Jo pirmieji žygiai buvo Columbus, Ohio, Vėliau St. Louis, Des Moines, Omaha, Sioux Falls, San Francisco ir dešimtys kitų didesniųjų miestų ir miestelių. Paskutinis jo šaukimas praskambėjo Pueblo ir jėgos jį aplėdo — susirgo. Nuo to jau niekad pakankamai nebeatsigavo, nebegalėjo testi savo misijos ir... galutinai pralaimėjo. Jo prieša!

apsakė Tautų Sąjungą

britų įrankiu, bolsėvikių padaru, monarchistų sąjunga ir nel popiežiaus kontroliuojama organizacija. Wilsono įpėdinis prezidentas Harding buvo taip pat didelis Tautų Sąjungos prieša. Kadangi Tautų Sąjungos idėjas buvo Versailles dalis, tai US tos sutarties nepasirašė. 1921 metų gruodžio 18 d., vadovaujant minėtam senatoriui Lodge pritarė separatinei su Vokietija taikai.

Dabar klausimas: o jeigu US būtų dalyvavusi Tautų Sąjungoje iš pat pradžių, ar būtų T.S. pastatę geresnių rezultatų? Atrodo, kad ne. Vienas narys negalėjo ir ateityje negalės nulemti. Juk Tautų Sąjungoje vėliau dalyvavo ir Sovietai ir Vokietija. Tai pat Japonija ir Italija. O kokio to viso rezultatai? Susidarė visiems žinomos situacijos. Vieni paūs išėjo, kitus pašalinio ir pagaliau atstikto tai, kas atstiklo. Tautų Sąjunga posėdžiavo, kalbėjo, net įaudinosi, o „realius“ reikalus atlikę didiosios valstybės atskirai, įvairiose Viešosiose ir slaptose konferencijose. Tokiems reikalams atlikti dažnai buvo panaudojami Tautų Sąjungos užkulisiai. Tuo būdu geriausiai būdavo užmaskuojami įvairūs anų laikų didžiųjų sustikimai. Tad ir norisi darytį išvadą, kad

tarptautinių organizacijų sėkmingumas

ne tiek priklauso nuo jų konstitucijos ir nuo to, ar viena bet kita (kad ir labai didelė) valstybė joje dalyvauja, kiek nuo to, kokias principais tos didiosios valstybės nori kurti pasaulio santvarką ir jo ateities gerbėvi. Ir čia visai nesvarbu (kaip praktika parodė), kokie principai viešai deklaruojami. Svarbu, kokias principais faktinali vadovaujama.

Ramiai išžiūrėję į tarptautinės politikos įvykius po šio karo, randame daug džiangnės pažangos ir gerąją — ir demokratiškai teisingąją pusę. Taip sakydama aš neturiu galvoje jų visų churtų ir kitų gražių deklamacijų apie tautų laisvę, jų nevaržomą apsisprendimą ir pan. Gražesnių šūkių kaip prezidento Wilsono vargiai ar kas galėtų besugalvoti. O vis dėlto ir po Wilsono eros, po Tautų Sąjungos įkūrimo, tas pats H. G. Wells

turėjo pagrindo ir drąsos tarti šiuos pranešingus žodžius:

„... Jeigu didysis karas (suprask, pirmasis pasaulinis karas) nebūtų kilęs tokia forma, kokia jis kilo — jį būtų kilęs kita forma — lygiai kaip yra tikras dalykas, kad po 20 ar metų kils dar baisnesnis karas, jeigu nebus politinės vyenybės, kuri jį sutrukdytų...“ (cituoja iš „A Short History of the World“).

Taigi, kas skaito, o ypačiai kas rašo! istorija, tas žino, kad gražiais žodžiais nesukuriamas taika. Tad džiangnėnais reikiškais laisvų ar laukau ne ta gausybę žodžių, kurių ir po šio karo nesigaili nei spauda nei diplomatai.

Džiūgis reikiškiai yra tai, kad dabar net labai opus, labai aktualūs politikos klausimai (net ir konfliktų pobūdžio)

viešai diskutuojami

ir nevengiamai net „dramatiškų“ scenų (Tiek Londone tiek New York'e per Saugumo Tarybos posėdžius). Tai labai „aukščiau“ veltika. Džiūgnantais reikiškais reikia laikyti ir tokių argumntų (tiesos gynyimo reikalui) paruošimą, kokie yra plačiai tokioje „Die Neue Zeitung“ (33 Nr.) trumpoje žinutėje:

„Prezidentas Trumanas pasirašė įstatymą, kad taikos mėtai laisvyno igula pakeliama iš 232.000 ir 500.000 vyrų skaičiu, o desantinių skaičius padinginamas iš 64.400 iki 100.000 žmonių.“

Taigi atrodo, kad Tautų Sąjungos naivškumo nebebramina kartoti.

Nauja dvasia ir ryžtingumas praskambėjo ir Niurnbergo proceso pradžioje pasakytose Robert H. Jackson kalboje, kur jis, be kita ko, pareiškė:

„... Leiskite man atskliai pasisakyti: šis įstatymas, tiesa, pirmiausia bus priitaikintas vokiečių užpuolikiams. Tačiau jis palies ir turli pakeičti kiekvieną užpuolikių tautą, neišskaitant ir tu, kurie čia dabar už teismo stalo sėdi.“

Tai vis džiangnė ir optimizma kelia reikiškiai.

Tačiau atsiradimas slaptų Sąjungumo Tarybos posėdžių, slaptų konferencijų ar net gi slapta aptų trijų „didžiųjų“ sustikimų gam vaizdžiai pradeti priminti vėlonies T.S. laikus. Jei tokie slapti sustikimai buvo pateisimami ir net gi būtinai karo metu, tai taikos metu jie tik be reikalo kelia nerimą ir jau jokiū būdu neprisideda prie ramių bet taikingų nuotakių sudarymo. Žinoma, vis suprantu, kad tokiu sunkiaus ir opaus darbo (taikos kūrimo) pradžioje gali pasitaikyti ir nukrypimai. Gali būti pateisimamas vieno ar kito (kad ir labai skubaus) klausimo sprendimo uždelsimas. Bet per ligas vengimas ne tik spresti, bet ir kelti opius klausimus gali labai pažeisti orumą bet pasitikėjimą naujos tarptautinės institucijos pagėjumu.

Tad stovėdami prie mirusios Tautų Sąjungos kapo, atrodo, neturime pagrindo nei verkti nei džiangtis. Vieną dalyką, bet gi turime vis daryti: dėti pastangas, kad nebūtų pasauliui kartojamos tos klaidos, kurių nepamal padarė T.S. ir įvairavo žmonija; antra pasaulinį karą.

čiuopiama, keistai formavusį lydinį. Ir jis buvo sunkus kaip gyvsidabris. Man nurodė namus, bet buvo pasakyta, kad fuereris grįš tik vakare. Aš jau buvo bepradęs tikėtis savo pasisekimu. Kelyje man visur pūkiaušiai vyko. Kad ir nekaip atrodžiau, bet nebuva sualykiats ir nesukėliau (tarimo). Kas ten bebūtų, tas žmogus mane nukreipė tinkama kryptimi. Jis gi minėjo globą ir paramą tuo metu, kal mas išskyrė...
Bet žūrėkite!... Na, jūs tuojau išgarsite, kad esama reikišnių, kurių negalima išsprauti į jokus silksčius, duoti jiems pavaldai. Aš negalėjau nusikratyti vaizdu, paskutiniu nutolimo akimirksniu — vokiečiai stovėjo prie skurdus mūsų vežimėlio, aukštas ir status kaip grėsmės stulpas, kaip mano laimės šėšėlis...
Vėlus vakaras... Kaimo gyvenimas rimo. Kaimo, paversto kareivių, darbininkų ir vergų stovykla. Aš slankiojau apie namus ir mačiau šviesos ruoželius po uždangstytus langus. Mano ranka drėbėjo belidžianis ir duris. Virtuvėje sėdėjo išsižergęs, apysienis kareivis, užmukusia ant akių kepurė. Aš anksčiau kreipiausi tuo reikalu. Jis mostelėjo durų link...
— Herein...
Aš žengiau kelis žingsnius apytamstiu prieškambariu. Rausvos šviesos ruožas plaukė iš kambario gilumos. Ten sėdėjo Wilde ir...
— Emilija!...
Aš atsisilėjau sienos. Prisiukliu... Čia jos aesičikėlyva sutikti. Ar jums neatrodys, kad tai ypatingai laimingas atstikimas, kad vykęs mano išėjimo ir troškimų įsikūnijimas. Aš pajutau nelaimę...
Ji sėdėjo sofoje ir jis šalia, išsitvilkęs, rudais, atstogiatais marškiniais, po kuriuos matėsi apžėlusis krūtinė. Aukšta jo kakta blizgėjo skaisčiu raudonumu. Jie sėdėjo prie gausaus valgiais ir gėrimais stalo.
— Emilija!...
Vyres atstogiatas ir žengė. Jo ūgis grėmėn-gai dominavo visam kambariui. O aš toksai

menkas, tartum, ir nuskurdęs. Aš žūrėjau į moterį. Ji pasikreipė šonon, mėgino atstogiat, bet tas jai nepavyko. Jos veidas pasidarė dėmėtas. Jos laktuoti nagai blizgėjo rausvai, kaip kambario šviesa. Ji tebelakė smilkstantį cigarete, kurios galas buvo skaisčiai raudonas nuo lūpų karmino. Viskas raudona — perbėgo nejuokiomis trumpa, kaip kvėptelėjimas mintis...
— Kas jūs?... — klausė Wilde iš aukšto.
— Aš?... Tai mano žmona...
— Iš kur jūs ir ko jums reikia?... — nepakeldamas balsu klausė rudmarškinis.
— Ko man reikia?... Aš ieškau žmonos...
Tą jūs gerai žinote...
— Ar jūs turite atostogų liudijimą?...
— Taip... Ne... Man nereikia jokio liudijimo... Emilija, ką reikia tavo elgesys?...
Aš nusigrėžiau nuo vokiečio.
Jos išdalyto lūpos keistai išsikreipė. Wilde žengė arčiau ir grabalojo degtuką.
— Kas jums leido čia eit?... Jūs pabėgote iš karjumeinės!... Ar žinote, ką tai reikiat?... Marš!...
Tada manyje kažkas atsikabino ir nutrūko. Kambarys sukosi. Gal perdaug buvau išbadėjęs ir mane veikė apkratus stalas?... Nežinau...
— Raus, raus!... — rėkė prūsas, eidamas vis ardyn.
Žinoma, aš pasikarčiavau. Kraujas virė ir garavo...
— Viešpatie!... Ar tai nebuvo mano teisė ir nuosavybė?... Aš puoliau prie stalo ir griebiau butelį už kaklo. Tikslus smūgis turėjo atsitrūkti ir raudonai blizgančia, pripūlika kaktą. Jis atsko kludytas į peilį. Mes susikabinoe, iškodami, vienas kito gerklės. Moteris klykė. Aš nežinau, kurio ji galėjosi. Staiga pasijutau sugriebtas už plaukų. Mano galvą iš užpakalo rietė žemyn. Aš buvau permesas ir jutau smūgus į galvą, į šonus ir visur. Viskas gaudė ir sukosi...
— Rudolf!...
Mano vargšė galva šokinėjo ant grindų

nuo taikių bato trinktelėjimų... Kažkas kalbėjo, keikėsi... Kambaryje... Už stenu...
Kvaila istorija, turu pasakyti... Aš buvau pametęs laiko nuovoka. Gal po savaitės, gal vėliau, bet žemė jau buvo sukaupta šalčio — važiuava prekiniamė vagonė. Stipri sargyba davė save pajauti visur. Visokio amžiaus, visokiels veidais, sugrūsti vyrat klausinėjo, kas taip švariai mane sudirbė ir kas aš, kad atsidūręs tarp kareivių?... Kur link važiuavau?... Vagonai girgždėjo, trankėsi. Mes vartėmės spausdami vienas kitą. Ešalonas stovėdavo stotyse parą ir vėl klegėjo ratali. Vieną kartą mes apmėtė duonos gabalais. Mes prašėme vandens. Traukinis judėjo, stovėjo kietys, manevravo ir vėl stūmėsi pirmyn. Kiek jau dienų buvo praėjė?... I rytus... Nejaugi mes pravažiavome ugnies linijas ir riedame vis tolyn į nežinomų kraštų gelmes?... Kažkas neįtikėtina. Kelionė... Na, gerai, kad mes nesukabome, mes dar pasioštinome taip pyragais. Samprotauo kažkas. Strafkompanie...

Aš skendau snaudulyje. Aš buvau operuojamas stiprijoje narchoze įtakoje. Kažin kas, kažin kur yra buvė... Labai senai?... Senai be galo... Kažin kas yra buvė praityje. Berods... Aš buvau lėngvas, kaip vasaros puika. Aš neradau jokios minties galvos. Tokia tuštuma, kad ją užplūdyti nebūtų užtekę visų pakelės miestų ir miškų. Pasaulis bėgo po vagono plyšį. Ir jis stovėjo mums stovint stotyse. Aš jau buvau labai toli. Kam tos atrosios sargybos?... Aš niekur nebėgiu... O gal aš labai bailsus ir brangus?... Ne... Aš nieko nebėturėju. Kas buvo įvykę?... Na po galais, iš tikrųjų... Man nebebuvo dėl ko nors sielotis, graužtis ir galvoti... Aš buvau lėngvas, tuščias, bevertis... Aš buvau praradęs, aš buvau prarastas ir mano vardo nebebuvo gyvo...
Kelionės galė išryškėjo vienas žodis. Kas valandą jis keitėsi ir aš niekaip negalėjau jį apipavidalinti. Tai, ko aš pūriaušis visais laikais, su kuo ne norėjau niekad sutikti, ko neprileidau savo artumon... Nelaimė... Tik

as nesuvokiau, ką nelaimė ištiko: mane ar tuos, kurie manęs neteko...
Niekie įdomaus... Ar man toliau pasakot?... Toji liūdna nuobodulio istorija... Aš jau pasakiau, ką norėjau, išryškindamas kai kurias smulkenėles...
Jis vagono lipone po viena ir ejoje pro eiles smagų vyrųku, su žaibus juokose aplikėles. Kiekvienas jų stengėsi užkabinti tai kumštini, tai lazda. Paskui ejoje ir ejoje, iš pradžių kelias, paskui laukais ir atkalbėnėms. Čia buvo linijos. Ir mus išrėjo lenkiškos kaimo trobeles. Ir abojingi kareivių veidai. Čia pat, už tų žemės sumegusiu linijų, blazdžioje sutemoje trumpomis serljomis terškė kulkuosvėliai. Storai ir vaiduokliškai dvigubino milškas tuos aidus tartum priešas būtų atakinėjęs nuostabiai tksiai, tik stambesniais šėviais...
— Už ką tu?... — klausė vyriausias.
— Nežinau.
Už nežinojimą gavau ausų. Sefas rėkė, kad mes vis esame kanalijos, apsimetėliai ir nenorieme kariuoti už pergalę. Jūs sklaidėte popierėlius ir pasakė:
— Čia yra Strafkompanie. Už dezertiravimą atstogiatos savaitės. Po to būsi gražintas į savo dalinį...
Apsidalno po antklodę, po kastuvą ir kirka ant dviejų. Sefas nei nemano gaisri, su mumis plepėdamas. Aš be to gavau suplyšiusią žandarmerjos milinę, ruda apikakle ir rankogaliais...
Viskas rėmėsi darbu. Mes turėjome atsimti už sugaštą laiką. Už linijų, tarpe, niekno žemę, už apkasų, už vinių raizginių kakšėme ir kirtome įšalst molį. Mes ritinome milžiniškus sienojus ir akmenis, kaip legendariniai pilių statytojai. Prižiūrėtojai ant šautuvų turėjo durtuvus ir lazdas pankuti. Kažkaip būta keiksmų girdejos. Čia vyravo darbo atmosfera ir žodi pavado lazda. Mes daužė visur ir visada. Mes dirbome naktimis. Mes gavome tris kart mežėnį davinį, mes negalėjome rūkyti, šildyti prie ugnies. Su kuo nors kalbėtis buvo užginta. Ir ypatingi lazdos smūgiai...

Naujieji internacionalai

Iki šiol mūsų ausiai buvo įprastas Kominternas, arba komunistinis internacionalas. Kaip žinoma, jo oficialūs likimas buvo pasaukuotos šiame kūrinyje (karštyje šio karo eigoje. Pasibaigus šiame karui išorinėms ginklu ir lėktuvų formomis, pasaulio yra prasidėjęs naujasis idejinių kristalizavimas. Dabartinis pasaulio politiko situacija galima charakterizuoti kaip pastangas užimti idejinio pobūdžio pozicijas, iš kurių jau prasidėjęs tikras esminių pasaulinių politiko reikalų sprendimas. Kol tos pozicijos nėra galutinai iškovotos, kol idejinių pasaulio jėgų grupavimas nėra užbaigtas, tol ir bet kokią stalgmeną normalio šiuo dienų pasaulio politikoj reikėtų žiūrėti kaip į nenatūraliausia reiškinį. Tokios staigmenos galimybė yra labai problemiška ir mums jos šviesos savo likimo spekuliuoti netenka, bent artimiausiu laiku. Europos tautos, kad ir ne vienos, yra apsisprendusios už anglosaksiskai apraštą demokratiją.

Pačioje anglosaksų visuomenėje, ypač Anglijoje, demokratijos supratimas mažais niuansais skiriasi tarp kairiojo ir dešiniojo bloko. Kitose Europos tautose pastebimas tas pats reiškinys. Todėl ir tautų viduje yra šiuo metu įspūdingas ir aktyvus blokavimasis idejinių pagrindais. Kol tas blokavimasis nebus užbaigtas, nebus užbaigtas ir tautų įsiriškimasis ir pasaulinius besikristalizuojančius ideologinius blokus.

Tokios neaiškios padėties šviesoj tebėra ir Prancūzijoje, kurios vėidas ta prasme išaiškė tik po sekančių rinkimų rezultato 2 d. Šitie rinkimai yra iš esmės svarbūs Europos vėidui ir tolimesnei pasaulinės politikos ir pasaulinio ideologinio susikristalizavimo raidai.

Prancūzijos kaimynė — Ispanija, kuri kairiojo pasaulinio bloko yra laikoma fašistinės diktatūros šalimi, taip pat nėra laisva nuo idejinių vidaus išaiškinimų. Tai yra trys idealistiniai blokal: dabartinis falangistų, monarchistinis ir kairysis — kraštutinio istorinio socializmo. Vakarų (anglosaksų) demokratiškas savo laikymuisi duoda pasauliui suprasti, kad Franco režimas šiuo metu gali iš Europos kempelį apsaugoti nuo didelio karo nelaimės, nes katastrofinio pobūdžio lūžimai ir perversmai čia paliešų visų pasaulinių ideologinių blokų interesus ir iš Ispanijos liktu tyrai ir oazės, o taip gi tų interesų susikirtimas turėtų panaikinti pasėkas ir viso pasaulio reikaluose. Anglosaksų demokratiškas reikalų nenori prie to per anksti privesti, mažiausiai tik, kol Europos tautų viduje ideologiniai susikristalizavimai nėra baigti ir kol nėra išryškėję susigrupavimas pasaulinėmis ideologijomis.

Neaiškumą, ta prasme, pilni tebėra ir Balkanai. Ten vėidas ryškėja labiau dekoratyvinių pastangų fone, nes santykiai, kurie ten viešpatuoja, nėra laisvi nuo atkalikos ir įkyrios nežidros iš pusių tų blokų, kurie Balkanus laiko savo interesų sfera ir kurie tebespekuluoja vad. Panslavizmo sąjūdžiu. Balkanų tautų viduje ideologinis susiblokavimas dėl tų pačių priežasčių taipgi tebėra neužbaigtas (taip pat ir civilių) asmenų, kurie yra kariuo-

esama vietomis ir netūraliai stiprių palinkimų į rytų — sovietų apraštą demokratiją... Panašūs samprotavimai tikti ir kitoms čia neapimtinoms tautoms.

Rinkimais tautos, kur jie vyko ne dekoratyvinių kombinacijų fone, yra tautų vidaus ideologinius santykius natūraliai išryškina. Kai rinkimai bus baigti visose tautose, vadovaujančios anglosaksų demokratijos galės orientuotis tolimesnei pasaulio politikos tvarymams.

Apskritai imant, pasaulio ir konkrečiai atskirose tautose ryškėja po du blokus: dešinysis ir kairysis, kitaip sakant, krikščioniškasis ir socialistinis blokas. Yra įdomu pastebėti, kad abu šie blokal įgauna tam tikra prasme internacionalinį pobūdį ir auga du nauji internacionaliniai plinūsias prasme. Taip pat lygiai įdomu pažymėti, kad iš tų abiejų naujųjų internacionalų yra išmetamas komunistinis blokas, todėl dabar visose tautose yra neringos pastangos komunistams sulįsti į kitus socialistinius blokus ir tuo išvengti komunizmo pasaulinio bankroto. Tų fusių (sujungimų) akcija kursto ir remia Maskva. Anglijoj Darbo Partija komunistų susiliejimą yra atmetusi ir darbiečiai yra silpni paleisti komunistų partijai, kaip tik, o tuomet visi, kaip eiliniai piliečiai, nustatyta tvarka gali ateiti į darbiečių partiją. Panašius silymus daro ir Vokietijos socialistinis blokas ir daug kur kitur.

Karinės valdžios teismai Vokietijoje

Okupuotoje Vokietijoje, be vokiečių civilinių ir baudžiamųjų teismų, kurie dar ne visi pradėjo darbą, veikia karinės valdžios teismai (Military Government Courts). Tenka girdėti ir spaudoje skaityti, kad ir mūsų tautiečiai kartais papuola į teismus, dažniausiai ir karinius, ar tai už padarytus nusikaltimus ar per kurią nelaimę. Susipažinti su to krašto, kuriame gyveni, teismų sistema yra ne tik įdomu, bet ir būtina. Vokietieji teismai mums maždaug pažįstami, o naciškasis teisingumas ne vienam teko KZ lageriuose ir kalėjimuose savo kailiu patirti. Čia noriu duoti suglaustą karinės valdžios teismų veidą, kurie veikia Vakarų Sąjungininkų okupuotoje Vokietijos dalyje.

Karinės valdžios teismų laipsniai

Karinės valdžios teismai yra trijų laipsnių: aukštesnieji (General Military Courts), vidurinieji (Intermediate Military Courts) ir paprasieji (Summary Military Courts). Šie teismai yra kompetetingi spręsti visų asmenų, esančių okupuotoje Vokietijos srityse, bylas už visus nusikaltimus bei prašižengimus karo teisės bei karo papročiams, karinės valdžios bei kitų sąjungininkų kariuomenės įstatų proklamacijoms, skelbimams, potvarkiams arba įsakymams ir, apskritai, teisės nuostatomis, kurie okupuotoje srityje yra galios. Tačiau jiems nepriklauso bylos tų civiliųjų (taip pat ir civilių) asmenų, kurie yra kariuo-

ti užpakali, traukė Aistmarų ledu ir skendo atsivėsiose prarajos. Lėktuvai. Dieną ir naktį. Voros, kolonos, skausmo, aimanos, žustančių kildikų verkšlenimo...

As perėjau Neringa. Mane sugražino atgal. Sambijos smailuote, tarp Fishauseno ir Pila, buvo toji vieta, kur spyrei. As ten išbuvai iki balandžio vidurio. Prb ten praėjo minios belaisvių ir žydų, paskandintų jūroje. Buvo dienų, kai valgėme supuvusią arklėną ir geljome ant konservų dėlių. Ten geljėjo sumintos į žemę ištiesios kartos gyvenimas, tūkstančiai didelių, tūkstančiai mažų gyvenimų. Karštos skeveldros klojo išniektintai žeme. Bet niekas neįstengė sunaikinti žmogaus. Kareivių, vaikų, moterų... Ukininkų iš visu Prjostjos apkrėčių...

Jūra ribulavo visoje didybėje. Ji laizė lėkštus krantus ir rideno lavonus iš paskan-dintų laivų ir svarytųjų į jūrą. Vis naujus, senus, tuos pačius. Krūvomis, elėmis, kalnais. Baltijos gintaro smėlyje...

Pro čia praėjo didiosios audros, ūkanos, galvaliskai pavasario lietis. Jūra mirgulavo, jūra snaudė kaip vasaros jūrų brendimas, jūra ra žibėjo kaip didelis sietynas, kaip sąsara, kaip sustingusi sąsara mirusio vaiko akys. Jūra siuto, dalnavo, skandino laivus. Jūra tamsi, juoda, žalia, mėlyna, gundanti jūra...

Buvo tokia naktis, sklindina šviesų ir gaudesio. Paskui ji nurimo... As išlindau iš bunkerio ir nuėjau pajūriu. Siabingua tyra snaudė ant vandens ir ir ant sulaužyto miško. Didelės žvaigždės krypavo jūroje. Jūroje kaukė laivų sirenos. Niekas manęs nesustabdė — as perėjau lėtas ir kelta. Antru kartu perėjau smėlynu juostą iki Nogatės. Iš čia barkomis plukdė į Helą...

Helą — Kopenhaga... Kaip visa tai sena ir atsibodėjusi istorijai... As būvau pavargęs. Mano žvilgsnis buvo atšipęs ir jausmai išblėse... Abipus traukėsi žalis Švedijos ir Danijos krantai. Žalios, žalios pievos ir sodai. Ten nesiaudė... As tik norėjau kuo greičiau išlįpti iš laivo ir atsigulti jaunutėje vėjoje, po medžiais... Draugai...

Grįžtant prie tų dviejų — krikščioniškojo ir socialistinio — internacionalų, reikia neužmiršti, kad tas susiorganizavimas vyksta išeinant iš valstybinių ir tautinių sienų. Štai, darbiečių partijų delegacijos matome kitų tautų socialistinių partijų konferencijose, o tas rodas, kad Anglija per partijų pasauli nori sau blokus laimėti Europoje. Lygiai krikščioniškojo bloko konferencijose matome kitų tautų atitinkamų partijų delegacijas ir t. t.

Delegacijos, sveikindamos vienos kitų konferencijas, kaip susitarusios, vieninai ir sąbloniškai kalba apie ideologinį susiorganizavimą tarptautiniu mastu. Gyvas tarp partinis judėjimas Europoje ir visam pasaulyje kalba už tai, kad šitų dviejų internacionalų susiorganizavimas yra laikomas aktualliu, svarbiu ir greitu reikalau.

Jau turime JTO, turime tarptautinę Profesinę Sąjungą, turėsim tarptautinį krikščionišką ir tarptautinį socialistinį internacionalą, pagaliau naujai propaguojamas tarptautinius įstatymus, tarptautinę valiutą, tarptautinę vyriausybę, kitaip sakant, visi šilūti tur tendencijos suėiti į visų seniai kalbėtą tarptautinę (federalinio pobūdžio) valstybę, kuri, pagal visų iš vienas kitu pasisavintus pranašavimus, turėtų pasaulį apsaugoti nuo karo nelaimės...

Tokia 'evoliucija teoretiskai yra įmanoma; kiek tas pareikalau laiko ir kokių priemonių, tas jau pasilikta nauju klausimui.

Dr. B. Pašilėškis

Teismų sudėtis

Karinės valdžios teismų nariai turi būti sąjungininkų kariuomenės karininkai. Aukštesnieji teismai sudaromi mažiausia iš trijų narių, o vidurinieji ir paprasieji iš vieno arba kelių narių. Teismo posėdiuose dalyvuoja posėdininkai (advisors), kurie yra skiriami arba paties teismo arba įstaigos, kompetetingos tokius teismus sudaryti. Posėdininkai sprendžiamos balso neturi, jie gali teismui patarti bei padėti, kiek tai juos teismas prašo.

Bausmių dydis

Aukštesnieji karinės valdžios teismai gali skirti visus įstatymu leistas bausmes, įskaitant ir mirties bausmę. Vidurinieji gali skirti kiekvieną įstatymu leistą bausmę, išskyrus mirties ir laisvės atėmimo bausmę didesnę kaip 10 metų arba piniginę baudą didesnę kaip 2500 svarų arba 10.000 dolerių. Paprasieji gali skirti kiekvieną įstatymu leistą bausmę, išskyrus mirties bausmę ir laisvės atėmimo bausmę didesnę kaip vieneri metai arba piniginę baudą didesnę 250 svarų arba 1000 dolerių. Kartu su atitinkama bausme gali būti taikoma ir piniginė bauda. Šalia skirtingos bausmės teismai gali išleisti patvarkymų, liečiančių kaltinamojo asmenį, turta, butą, verslą, kurie padarant nusikaltimą buvo panaudoti.

Bylosena, kaltinamojo teisės

Teismo procesas vyksta šalių lygybės principu. Teismams save ginti turi pakankamai laisvės ir priemonių. Jis turi teisės dar prieš bylos nagrinėjimą gauti kaltinamojo rašto nuoraša, klausinėti liudytojus ir duoti savo parodymus. Už akių teismas gali bylą spręsti tik tuo atveju, jei pats teismas yra prašo ir jo prašymas yra patenkiamas arba jei yra rimto pavojaus, kad jis bandys pabėgimu išvengti bausmės. Dar prieš bylos nagrinėjimą teismas turi teisės pasitarti su advokatu, bylą nagrinėjant pats save ginti arba įgalioti pasirinktą advokatą. Tuo atveju, kai teismam gresia mirties bausmė, ir jis neturi gėjimo, jis gali būti atstovaujamas karininko, kaip oficialaus gnyėjo. Savo liudytojus jis gali arba pats atsivesti arba prašyti, kad teismas juos išauktų, jei tai esamosios sąlygomis įmanoma. Jis gali prašyti bylos nagrinėjimą atidėti, jei tai reikalinga gynybai pasirengti; gali gauti bylos vertimą, jei nesupranta, kas teisme kalbama. Teismas už leidą gali kaltinamajai laikinai paleisti, ir areštuoti, privesti liudytojus atvykti teisman ir atlikti kitus veiksmus, reikalingus normaliam teismo darbui. Aikietiečių ir anglų zonose oficiali teismo kalba yra anglų, o prancūzų zonoje — prancūzų.

Bylų revizija, sprendimo išiteisėjimas

Kiekvienas nuteistas teismo proceso numatyto terminu gali įteikti teismui prašymą, prašydamas bylą peržiūrėti. Prašyme turi būti nurodytas pagrindas, kodėl sprendimas turi būti panaikintas arba pakeistas. Toks bylos peržiūrėjimas (revizija) yra atliekama karininkų, kurie šiam reikalui yra skiriami karinės valdžios arba jos pavedimu. Si revizijė įstaiga gali sprendimą panaikinti, bausmę sumažinti, pakeisti, išskyti iš naujo bylą spręsti ir kt. Sprendimas, kuriuo kaltinamasis yra išiteisintas, negali būti panaikintas. Už visiška nepagrįstą, lengvapeidišką įteiktą prašymą peržiūrėti bylą gali būti bausmė pa-

Kas dabar pinigų skolinis?

J.Š. — Valstybės, kaip ir pavieni asmenys, labai dažnai turi rimto reikalo pasiskolinti pinigų. Pinigų valstybė skolinasi įvairiomis progomis. Kai kuri valstybė gerai gyvena — ji skolinasi pinigų, kad gali būti dar geriau gyventi. Už paskolintus pinigus ji stato geležinkelius, uostas, daro žemės nusausinimus, stato namus, fabrikuos. Kai įvogai gyvenimas eina, ji skolinasi pinigų, kad išbristų iš krizės, kad sustiprintų savo valiutą, finansus, kad sugraunotų viešuosius darbus ir t. t. Kai valstybė kariauja — ji skolinasi pinigų karui vesti (pralaimėjus karą ar kilus revoliucijai, žinoma, ne gražina. Taip padarė sovietai su caro skoliniais). Po karo valstybės vėl skolinasi pinigų atsistatyti iš karo griuvisių ir pan. Vienu žodžiu sakant, pinigams skolinasi visada surandama geresnė priežastis — tai nesunku.

Įdomesnis klausimas

Kas ir kada skolina pinigų?

Valstybė, skolinama pinigų kitai valstybei, gali turėti įvairių gerų ir blogų sumetimų. Galima skolinti pinigų mažai ir silpnai valstybei tuo tikslu, kad ją pajointi į savo "globą". Galima skolinti pinigų vien dėlto, kad pinigų yra ir norima ramiai sau (be didelio rūpesčio) imti tik gerai palikanas. Tokiais sumetimais mēgdavo savo pinigų skolini prancūzai.

Bet pinigų skolinimas sudaro ir didelę riziką. Kas daryti, jei kuri valstybė skolos negražina? Dėl to juk karo jai neskelbia. Esti ir tokių gudrių valstybių, kurios, negražindamos skolos, reikalauja dar daugiau paskolinti — girdi, jei paskolini, tai galėsiu gražinti, o jei ne, tai nieko nebegausi. Taigi, pinigų skolinimas reiskia paskola duodančios valstybės gan didelę pasitikėjimą. Per pirmąjį karą US buvo davę pinigų paskolintis savo sąjungininkams valstybėms ir turėjo daug vargo tiems pinigams atgauti. Dabar klausimas, kas skolini pinigus po šio karo? Juk pasiskolinti norintieji valstybių yra begalo daug. Visos nusukrusios, nudrįskusios, tiesia ranka į dėdę Saksą, maldaudamos paskolos. Žinoma, tokieems panašioms US linskimo veido nerodoms. Bijo, kad gali negražinti, bet vis dėlto pinigų skolina ir, atrodo, toliau skolinasi. Mat, nieks kitas pinigų paskolinti neturi. Prancūzija neturi. Anglija pati prašo paskolos. Sovietai neturi. Lieka tik US ir Kanada.

Dabar klausimas, ar US dėl savo širdies gerumo tuos pinigų skolina, ar čia yra dar proto išskaitėlavimas? Pasirodo, kad čia veikia vien grynas protas. Reikalas čia gan paprastas. Jeigu kitose pasaulio valstybėse gyvenis tik pusalkani driskinti, tai kas gi pirks US milijoniskis pramonės pagamintas prekes? US pati užtroks tuos savo prekių. Tad jai ir svarbu pastatyti kitus ant kojų, kad tie būtų geri US prekių pirkėjai. Neseniai Anglija, Prancūzija, Olandija ir Vengrija sudarė su US paskolų sutartis. Iki 1945 metų gruodžio 31 d. US buvo paskolintis pinigų jau sioms valstybėms: Brazilijai — 38 milijonus dolerių prekiniams garlaiviams pirkti; Čilei — 12 mil. dolerių lokomotyvams pirkti, 2 mil. dolerių pieno dirbtuvėms įrengti ir kt.; Ekvadorui — 1 mil. dolerių pramonės įmonėms įrengti; Meksikai — 10 mil. dolerių tramvajų ir kitokioms įmonėms ir 20 milijonų dolerių pramonei įrengti; Peru — 0,35 mil. dolerių elektros įmonėms įrengti; Belgijai — 55 mil. dolerių US prekiams pirkti kaip nauomos ir paskolų įstatymą ir 45 mil. dolerių kitoms prekiams pirkti US; Prancūzijai — 550 mil. dolerių US prekiams pirkti pagal nuomos ir paskolų įstatymą; Danijai — 20 milijonų US prekiams pirkti; Olandijai — 50 milijonų US prekiams pirkti; Norvegijai — 50 milijonų US prekiams pirkti. Įvairios kitos Europos valstybės gavo dar 100 milijonų dolerių medvilnei pirkti. Be to, Saudi-Arabija gavo taip pat 5 milijonus dolerių US prekių pirkti. Turkijai gavo 3,06 milijonus dolerių aerodromams įrengti. Ivaivos valstybės dar gavo apie 5 milijonus dolerių žaliųjų teikimo (telegrafo, telefono, radio) pramonėms įsigyti.

Tad matome, kad ir šį kartą US skolina visiems pinigų, už kuriuos daugumas valstybių perka US prekes. Sovietai taip pat labai intensyviai rūpinasi gauti didesnę paskolą iš US. Bet, žinoma, čia turi būti pašalintos politinės kliūtys. Antra vertus, US turės pagrindiniai išsiskirti, kuriams tikslui Sovietai ta paskolą su-naudos: savo akio atsstatymui ar atominės bombos gamybai, kurias (tai nėra negalimas dalykas) galėtų pagėminti ir ant Cikagos išbandyti. Su tuo greičiausia US nesutiks.

didinta; kitais atvejais bausmę didinti neleidžiama. Peržiūrtas sprendimas yra galutinis ir jis vykdomas, tik mirties bausmės sprendimas dar turi būti sąjungininkų kariuomenės vado arba karinės valdžios arba jos tam reikalui skirto karininko patvirtintas raštu.

Geriau į teismą nepakliūti...

Taip bendrais bruožais atrodo karinės valdžios teismai. Dažnas lietuviai gali pasigirti savo gyvenime nesąs teisme buvęs. Linkėtina, kad ir čia ištrėtime mūsų bendruomenės nariai nebūtų šaukiami teisingumo organų ir kaltinamųjų šaukiami teismu organų ir aukšta moralė ir gilus teisingumo bei teismo pajautimas ir šių principų laikymasis kasdieniniame gyvenime. P. Tretnys

KULTURINIS GYVENIMAS

Tėvynės Sargas

(50 metų sukakčiai paminėti)

Siemet sukanka 50 metų, kai spaudos draudimo metu Tilžėje buvo pradėtas leisti „Tėvynės Sargo“ laikraštis. Šis laikraštis mūsų tautiniam atgimimui yra turėjęs nemažą reikšmę. Jis taip pat yra turėjęs reikšmę ir mūsų politiniam gyvenimui, teisiniajam pasakius, mūsų politinėms partijoms. Iš jo ligainiui išaugo Lietuvos Krikščionių Demokratai partija. Tad šios sukakties proga praveriu kiek pažvelgti į šio laikraščio kilmę, turinį ir reikšmę mūsų tautos kultūrai.

Su 1883 metais išleista „Aušra“ prasidėjo mūsų tautinis atgimimas. „Aušroje“ buvo nuostatos pagrindinės to atgimimo garais. Ši „Aušra“ prasidėjęs mūsų tautinis atgimimas nėjo viena vaga, bet suskilo įvairiomis srovėmis. 1889 m. pradėtas leisti „Varpas“ atstovavo tautiškai liberališkąją srovę. Jos vadovs buvo Vincas Kudirkas. „Varpas“ tautiškai liberaliai bei socialistiškai kryptis nepatikio jaunajai lietuvių katalikų dvasininkų kartai, ir jie 1890 m. Tilžėje pradėjo leisti „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“. Šis laikraštis atstovavo tautiškąją katalikiškąją konservatyviškąją srovę. „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“ smarkiai polemizavo su „Varpu“. Šioji polemika buvo nenaudinga. „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“ šluokštis tonas, kurioji jį puldavo „Varpas“, nepatiko ne tik pasaulinai lietuvių švietimui, bet taip pat ir kai kuriems darbo išsilavinusiems ir vieningo tautinio darbo siekiantiems lietuviams kunigams. Buvo daryta žygių, kad vyriausias apžvalgininkas kunigas Kazimieras Pakalniškis — Dėdė Atanasas leistų „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“ toną, kitais žodžiais tariant, kad jis jį švelnintų ir taip smarkiai „Varpas“ nepobeldintų. Tačiau kun. Kazimieras Pakalniškis, atkaklus žemaitis, tą padaryti atsisakė.

Kunigas Juozas Tumas-Vaižgantas, nepavykusį jam prikalbėti kun. Kazimierą Pakalniškį reformuoti, „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“, ėmė galvoti apie leidimą naujo laikraščio, kuriame galėtų sutilti ir kunigai ir pasaulininkai inteligentai. Gyvendamas Mintauje, kun. Juozas Tumas artimai bendravo su Jonu Jablonskiu, Motiejum Lezoraičiu, Gabrielium Landsbergiu, Motiejum Cepu ir kitais lietuviams inteligentais ir buvo įsitikinęs, kad kunigai bendras tautinis darbas su lietuviams pasauliečiais inteligentais yra būtinas. 1895 m. atkeltas į Žemaičių Moseді, jis netrukus tą savo idėją galėjo realizuoti.

1896 m. buvo Tilžėje pradėtas leisti „Tėvynės Sargas“. Jį kunigui Tumui išleisti padėjo Kretingos vienuolyne už rusų valdžią politinius nusikaltimus sėdį kunigai Felicijonas Lelis ir Kazimieras Kazlauskas. „Tėvynės Sargo“ steigėju ir ideologu reikia laikyti kun. Juozą Tumą-Vaižgantą. Jis šiam laikraščiui davė vardą, kurį sugalvojo bevažiudamas prie Igonio, ir kryšči. Nuo 1896 m. pirmo numerio ligi 1897 m. šešto numerio faktiniam „Tėvynės Sargo“ redaktoriui, korektoriui ir administratoriui buvo kun. F. Lelis. Jam atsidėjęs baume ir iš Kretingos išvykus, nuo 1897 m. ligi tų pat metų 11 numerio „Tėvynės Sarga“ redagavo kun. Dominikas Tumėnas (Sodietis), o nuo 1897 m. 12 numerio ligi 1902 m. 4-5 numerio „Tėvynės Sarga“ redagavo kun. Juozas Tumas. Jam iš Žemaičių išvykus, jį redagavo kun. Antanas Milukas.

Ašikūs dalykas, kad kunigų redaguojamam „Tėvynės Sargui“ pirmiausia rūpėjo katalikų tikėjimas. Tikėjimas sargiečiams buvo tautos pagrindas ir kas, pasak jų, ardaš tikėjimą, tas griaušas tautos pamatus, o tuo pačiu ir tauta. Todėl „Tėvynės Sargas“ polemizavo su visais tais, kurie nepripažįstą katalikų tikėjimo kaip būtino lietuvių tautai veiksniui. Šiuo atžvilgiu „Tėvynės Sargas“ nuo „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“ tesiskyrė, kad būtų, tik tuo, kad jo religinės polemikos tonas buvo švelnesnis, negu jo pirmatėkės „Žemaičių ir Lietuvos Apžvalgą“.

Ne mažiau už katalikybę „Tėvynės Sargui“ rūpėjo ir tautiškasms plačia to žodžio prasme. Tėvynės meilę sargiečiai išveda iš Dievo: „Žmogus, kuris myli V. Dievą, klauso Jo prasykamu, turi mylėti ir Tėvynę — nes tai tokia Dievo valia. Tasi žmogus negali prisilkyti iškreiptos patarės, — kur gerai, ten tėvynė, — bet turi daryti gerai, idar ją tėvynę, jei buvo pirma sunku gyventi, negal, pasidaryti rūmus gyvenimas, būtų gerai.“ (Tėvynės Sargas“, 1896 m. Nr. 11, 6-7 psl.).

Vienais religiniais ir tautiniais principais sargiečiai nestenkinco: jiems rūpėjo visa tai, kas šlioku ar tokiu būdu su tais pagrindiniais principais susiję. „Varpas“ pradėtasis lietuviškasis pozityvizmas „Tėvynės Sargo“ rado stiprų atgarsį. Sargiečiai lietuvių tautinį atgimimą ir kultūrinį kilmą gaudžiai siejo su ekonominiu Lietuvos ūkininko stiprėjimu. Jie siekė, kad lietuvis ne tik kultūriškai, bet ir ekonomiškai būtų stiprus, kad jis savo tėvynėje būtų pilnaties šeimnininkas, bet ne nukuręs kampininkas. Todėl lietuvius jie ragina neparduoti sveimtautiškas žemes, nes skaldyti jo iš mažus gabalus, nesitaisyti be reikalo po teismus, nebėgti iš tėvynės svetur

laimės ieškoti. Kas taip daro, tas silpnina savo tautą jėgas.

Rūpindamas lietuvių tautos ekonomine gerove, sargiečiai savo laikraštyje duoda daug įvairių praktiškų nurodymų, kaip dirbti žemę, gerinti pievas, gyvulius, kaip tvarkyti bičių ir žuvų ūkius ir t. t. Per aštuonerius metus „Tėvynės Sargo“ susidarė lyg ir mažytė enciklopedijėlė ūkininkams reikalingų žinių. „Tėvynės Sargo“ lietuviui, be žemės ūkio, raginami taip pat domėtis amatais ir prekyba, kuri anais laikais beveik tik vienu sveimtautiškų rankose buvo.

Beigi daugiausia „Tėvynės Sargas“ sielojosi mūsų tautinės kultūros reikalais. „Tėvynės Sargas“ budriai stovėjo mūsų tautinės kultūros sargyboje. Jame daug buvo rašoma apie mūsų spaudą, kuri carinėmis rusų valdžios buvo draudžiama ir smarkiai baudžiama. Apie tuos dalykus daugiausia rašydavo Juozas Tumas-Vaižgantas. Jis aiškindavo spaudos reikalingumą, informuodavo kovos už spaudos atgavimą eigą, nurodindė būdus, kaip reikia lietuviams reikalauti spaudos ir kovoti dėl jos laisvės. „Tėvynės Sargas“ ragino lietuvių visuomenę nesilausti prašyti rusų valdžios lietuviams spaudos grąžinimo ir visomis priemonėmis kryptis primetamų rusų raideimė knygyms.

„Tėvynės Sargo“ buvo daug sielojamosi dėl mūsų mokyklų. Rusų valdžia mūsų tautą per mokyklas siekė surusinti. Juozas Tumas-Vaižgantas savo straipsniuose kėlė aiškint rusiškųjų mokyklų ydas ir jų žalingumą mūsų kraštui. Jo straipsniai buvo pagrindiniai daugybės faktų, kurių jam atsidūdo jo gausūs korespondantai. Lietuvis „Tėvynės Sargo“ buvo raginami nelėisti savo vaikų į rusiškas mokyklas tol, kol tose mokyklose visų mokslo dalykai nebus dėstomi lietuvių kalba, o rusų kalbos bus mokoma tik kaip antraeilio dalyko. Kol tokių mokyklų lietuviui nesulauskią, tol valkus reikia auklėti ir mokyti slaptai namie.

„Tėvynės Sargo“ buvo aiškint keliamas mūsų tautos negerovės ir nukurdinti būdai, kaip su jomis kovoti. Grižiai buvo kovojama su girtavimu, kuris, be ko kito, buvo platinamas ir rusų valdininkų, Vaižgantas „Tėvynės Sargo“ blaivybės idėją propagavo publicistiniais ir beletristiniais straipsniais.

J. Andr. Vištelio „Regėjimas“

Kiekviena pradžia yra sunki. Ji būna dar sunkesnė, kai neturima tradicijų, kurias būtų galima tęsti, modifikuoti, iš kurių galima būtų įkvėpimo pasisemti.

Sunki buvo ir lietuvių dailiosios literatūros pradžia. Religinio turinio raštai, kalbos vadovėliai, žodynai, kronikos, tiesa, yra mūsų literatūros pirmieji paminklai, bet reikėjo ligų metų, kol šlyvisiomis žvaigždėmis žybtelėjo tokie literatūros kūrėjai, kaip K. Donelaičius, A. Baranuskas, Malronis, Vaižgantas...

Spaudos draudimo metu burtasi apie „Aušrą“, pasakui apie „Varpą“, Apžvalgą ir kitus slaptus laikraščius. Tačiau darbas buvo sunkus: truko inteligentinių pajėgų, talentų. Tiesa, būta vieno kito talento (dr. J. Basanavičius, dr. V. Kudirkas, Malronis, Zemaitis), tačiau raiš ne maža tokių žmonių, kuriems pirmo eilėje rūpėjo idėja spaudos atgavimas, pirmo prieklaimas, nors tam ir stigo talento. Geri norai, pasiryžimas, entuziazmas atėjo visus rašytojų reikalingas ypatybes.

Apie „Aušros“ metro poetos doc. J. Tumas yra pasakęs: „Visi jie (aušrininkai) poetai: J. A. Vištelis, Miglovara, Zičkis, Eglė ir t. t.) eiliniškai agitatoriai, eiliniškai publicistai. Ir jie giedėjo — tikrai širdies pagavime; jų žodžiai buvo leidžiami ne žaistul, bet kad uždegtų ir uždegdavo, nors meno tame nebuvo nė krištelio. Jausmas, tikras, ne dirbtinis, viską atsidavo. Proza tokių proklamacių nepasidėjo. Jei nebūtų buvę lietuvių pirmoje juos susipratusio stadijoje tokių „poetų“, nebūtų gimę nė geresnių. Toks laipsnis kultūros, toks ir menas. Suom euiku.“

Taiigi, tuo būdu kaip tik patvirtinamas Leopold Levaux tvirtinimas: „Kiekvienas literatūros kūrėjas yra kūrėjo pajėgumo valsius, bet kartu pareina ir nuo visuomenės dvasios, kurioje rasytojas gyvena ir kuria“.

Visos elius aušrininkų tarpe pažymėtinas Jonas Andrius Vištelis (gimęs 1837 m. lapkričio 24 d. Klounišky, Zapyškio vlsč.). Jis dalyvavo 1863 m. sukilime, vėliau turėjo emigruoti į Argentina, kur pergyveno stiprų nervinį sukrėtimą ir 1916 m. rugpičio 2 d. mirė Buenos Airesė. J. A. Vištelis literatūros darba dirbo su didele meile: išvertė Jg. Kraševskio „Vitolio raudą“ ir uoliai bendradarbiavo „Aušroje“ su eilėrašciais (Regėjimas, Lietuviškąja kalba ir k.).

Siame rašinyje mes panagrinsimė „Regėjimą“, kuriame autorius vykusiai pavaižuoja tėvynės meilę ir lūdesį dėl tėviškės sukykimo. Tė jausmai J. A. Višteliu negalėjo būti svetini, nes ir jis jautė tremtinio gyvenimo

„Tėvynės Sargas“, budriai stovėdamas lietuvių tautos sargyboje, išpedindė savo tautiečius apie jiems gresiančius nutatumo pavojus ir iš rusų ir iš lenkų pusės. Mūsų sulenkėjusią bajoriją ragina grįžti prie savo gimtosios kalbos ir tautinės kultūros.

Be gausių publicistinių straipsnių ir korespondencijų, „Tėvynės Sargo“ talk pat gausu buvo ir dailiosios literatūros. Dagilėlis, Adomas Jakštis, Malronis ir Margalis — žymieji „Tėvynės Sargo“ poetai. Poezijoje vyraują patriotiniai motyvai. Beletristinių kūrinių „Tėvynės Sargui“ davė kun. Juozas Tumas-Vaižgantas ir kun. Kazimieras Pakalniškis-Dėdė Atanasas. Pastarojo beletristika utilitarinė kelianti aiškint anuometinės mūsų tautos negerovės. Be to, „Tėvynės Sargui“ trumpu vaizdėliu ir apysakėliu davė Marija Peškauskaitė-Strajėns Ragana ir daugelis kitų. Šiandien mūsų literatūros istorijoje jau nebeminiam rašytojų — Lelivaitė-Tiškevičiūtė, Uosis-kun. J. Jasieniskis, Sakalas, Skruzdėlė etc. „Tėvynės Sargo“ buvo išpausdinta V. Bevardžio (Povilo Matulionies) drama „Laimė iš svetur“ ir Petliuko (Pundzevičiaus) farsas „Neatmezgamas mazgas“.

„Tėvynės Sargas“ buvo mūsų liaudies mėglamas ir gana plačiai paplitęs. Jo kiekvieno numerio buvo spausdinama vidutiniškai po 2000 egzempliorių. Platinimas buvo gana gerai sutarkytas. Spausdinama buvo dviem, A ir B, dalim. A dalyje daugiausia buvo spausdinama politinio turinio straipsnių, nukreiptų prieš rusų valdžią. Todėl ši dalis buvo laikoma pavojinga ir slėptina. Antroje, B dalyje daugiausia buvo spausdinama mokslo popularizacijos ir beletristikos dalykai. Tad ši dalis buvo laikoma ne taip pavojinga. „Tėvynės Sargas“ turėjo platų korespondentų tinklą, ir jo redakcijos žmonės būdavo gerai informuoti apie tai, kas dedasi Lietuvoje.

„Tėvynės Sargas“ aštuonerius su viršum metus stovėjo mūsų tautos sargyboje, energingai kovojė už lietuvių tikybos, kalbos ir tautos teises, švietė lietuvius, rodė jiems kelius į šviesesį rytojū, rengė dirva ateiciai, kurioje turė jo suvisti laisvės saulutė. Nors sergiedamas dar mieloja atrodė mūsų tautos nepriklausomybė, tačiau jie, kad ir nesamoningai, ir ją tikėjo, dėl jos darbo, vargo, o kai kurie net ir skaudžiai nukentėjo.

1904 m. pavasarį, lietuviams išsikovojus spaudą, „Tėvynės Sargas“ sustojo. Ji pakėitė kiti laikraščiai.

A. Merkels

Jonas Nevardauskas

Mylimoji žeme

Nejaugi, mylimoji mano žeme.
Tavęs aš niekad neregėsiu?
Nors atsiliepti jū, laukai aptemę,
Ir akmenys iš tėviškę grivuėsiu!

Užges kaip gaisras saulė už kalnelių,
Tamsioj pirklėtj motina sups linę,
Sumigs žiedai prie pakelės smūtkelčių,
Ar grįšim mes išėję ir pradingę?..

Ėjau per purvą ir bridau per pelkęs,
Naktį paklydęs išklampojau sniegą,
Sirdy nešiau, kaip žiburėlį laisvės diegą,
Sirdy vistiek tikiu — tėvynė niekad!

Šiandien tavojo šauksmo nieks negirdl,
Atodisai pagrobta šodj tartą,
Nešu aš skausmo pilną širdį,
O, ž e m e t u, Tavęs šaukiuos dar kartą!...

Ar tu mano dvasios girdi
graudingai raudą
ir jauti, kaip skaudžiai širdį
krūtinėj man skaudai?..

Tačiau iš kur tas skausmas? Ar egocentrinų pergyvenimų sukeltas, ar iš kitur atplūdes? Ne, J. A. Vištelis gyvena visos tautos skausmu, nes tėviškės garbė ir didybė sunyks, nes ji svetimųjų paversta ir paniekinta.

Poetas akimirklai nurimsta. Jis, mažutis mikrokozmas, išlieja į galvaisios upės verpetus ir su džiaugsmu konstatuoja, kad Nemunelis nėra nebylus:

As girdejav dvasioj tavo
bylos slapti žodžiai
vidių vilių susibuvo
graudžiai ir nuobodžiai...

Bet tuojau poetas ir suabejoja: Gal tai ne upės byla, gal ne jos žodžiai. Gal tai užmirštas tėvų dvasios atsiliepią, kad senovės dievai atsiliekią:

Ar gal lūdnai balsai traukia
dvasių tėvų mūsų
užmirštų, ar dievai šaukia
Lietuvos ir Prūsų?..

Taiigi, galima spėti, kad išsaurinusio poeto vidaus neatspėja, nemurinama gamtos stichija. Ji, gal būtų, tikėtai dar labiau sukurto jo jausmus, ir poetas metasi į antgamtingą sritį, nusikeldamas į mitologinių dievų pasaulį. Tačiau ir dievų pasaulis nebylus. Jėgu Nemunėlis bent abstraktiniais garsais atidai poeto sielą, tai dievų pasaulis lieka tylus, nepasiekiamas. Poetu gimsta naujas sielvartas: dabar jis skundžinasi neaptingas sijos su praeitimi ir patosiškai klausia:

Kur jūs dingot, seni dievai,
visų galtingausi,
ir jūs, karžygiški tėvai,
mūsų garbingiausii?

Romantikas aušrininkas pasigenda ne bet kokios praeities, o galingos, garbingos. Jis norėdų, kad seni dievai ir karžygiški tėvai apsiliektų kūno pavaldiuos arba tarp Perkūno trenkamų nors sapne pasirodyt senoj garbėj.

Iš didingos praeities vizijos poetas grįžta į dabartį, kuri yra skurdi ir niekinga:

Mes, jūs vaikai, alpstam, vystam,
kaip nueistabas diegas;
viens po kito nuolat nykstam,
kaip sapnas, kaip sniegas...

Toliau autorius nusileidžia į paprastą prozą ir, pirmųjų religinių raštų autorij pavyzdžiu, prašo atitolinti „pagrabo blaisybę“, ištraukti iš mirties sielvartų ir įkvėpti tvirtybės.

Nors J. A. Višteliu nepavyko atsigaminti praeities vizijos, nors jis, tartum, su tuo skunduo dar labiau jaugo į jodų kasdienybę, — eilėrašči baigia padubimo ketureliu:

Ak, jau nykst, kaip sapnas blaivus,
tamsjoj moksams tieclaus,
baisings, skausms vienok gaivus,
ir saldus, ir mielas.

Tokiu būdu „Regėjimo“ eilėrašči J. A. Vištelis sukūrė iš skausmo ir nerimo jausmų. Jį perskačius, pagrindinė idėja savaime išplaukia: skaudžiai jaučiantis tėvynės pažeminimą pasiliguos širdies nemurinama nel gamta, nei didinga praeitis.

Tačiau, gerai įsiskaidius eilėrašči, galima pastebėti autorius mintį, stipnyčiau, galima sakyti, tarp eilučių. Ji jau kiek anksčiau buvo paliesta ir A. Baranuskio „Anykščių šilvyje“, kai poetas sprendė šilėlio sukykimo problemą:

Ė, kur dabar šilėlis, buvę miškai šventi,
kažin kodėl senovės vilsiškai išskinti.
Maž ir viera įvedę Jagiela išsknyę,
kad jau nebeternautų dievaiciams

tėvynė.

Ta mintį galima būtų šitaip išryškinti: juodos dienos Lietuvai atėjo kaip tik tada, kad žmonės pradėjo garbinti krikščionių Dievą. Tada ir miškai išretėjo (A. Baranuskio atve-

našią ir romantiko vaizduote matė praėjusių laikų Lietuvos dilybę, kuri pasididindamčiai skaudu buvo liūdnos dabarties akivaizdė. J. A. Vištelio „Regėjimo“ eilėraštyje išdėmėtinu du momentai: susopulos širdies veržimasis į tėvų žemę ir šaukimas senųjų dievų. Taiigi, eilėraštyje tema — tėvynės ligesys ir skausmas dėl jos pavergimo. Ji, tačiau, tokia pati, kaip ir pats jausmas, kad poetas skelgia ją savo išsiliguos širdies pirmėje ir perdo tikdai tuo šilėlio spindulius — savo kontakta, vidinį ryšį su tėvyne ir senovės dievais.

Tėvynės ligesio tema yra ir plati ir visuotinė. Ja, tą tema, randame įvairiais skausmo variantais atautą lietuvių ir pasaulinėlė literatūroje. Iš senesniųjų mūsų rašytojų šia tema rašė A. Baranuskas (pilda. jo „Kellones Petaburkai“, ypač „Ko gi skauda man širdelė“), Pr. Valčiaitis („Yra šalis, kur upės teka“), vėliau Malronis, Paporonis, Putinas ir k. Iš kitų tautų rašytojų tėvynės ligesį apdėdavė Dantė, Bayronas, Ad. Mickėvičius, Heine...

Eilėrašcio nu o t a i k a lyriškai jautri. Tą švelnių jautrumą sukėlia tėvynės Lietuvos meilė, gimusi karšiai savo gimtąji kraštą mylinčio aušrininko širdyje. J. A. Vištelis, kaip ir Ad. Mickėvičius viename Krymo sonete, nori išgirsti Nemunėlio šauksma, kad nuramintų skausmo kankinamą širdį.

Antroj eilėrašcio dalyj, tačiau, mes nerandame šito subtilyumo ir širdies žodžių. Priešingai, čia prabyla protas, iškėsdamas atsakoj deginanties dabarties klausimus. Dėl to autorius nepajėgia skaitlytojū vaizduotėje sukurti ne tik tinkamos nuotaikos, bet neduoda nė poetinį vaizdų, ir, konsekventiškai, visa antroj eilėrašcio dalis, trūkdama meninės sugestijos, yra žymiai silpnėnė.

„Regėjimo“ fabula nėra komplikkuota. Pirmojio dalyj J. A. Vištelis išsklaido į gamtos garsus ir tariasi girdj Nemunėlio vandens pliuskenimą. Jautrus autorius vidus dimalis apcepuoja už teskenimo garsus ir išvis pagavime suasmenina upę, taramas, kas, kad jos sriautas jį šaukia:

Op! op! Kas ten... Nemunėli!
Ar tu mane šauki?
Ar tik tykų vandenėlį
pliuskindams, sau plaukti?

Kodėl autorius toks jautrus? Kodėl jis nori, kad Nemunėlis jį pasiaukotų? Poeto vidus, pasirodo, prisirinko tik ligesio, skausmo ir neviltes, jog jis norėdų, kad upė pasiklausytų jo desperatiško skundo:

Jis) ir kraštą svetimųjų priespauda ištiko (J. A. Vištelio atvejis). Žmonės gij, naujų idėjų ir tendencijų (taškoje, patapo, kaip nusteblitas diegas...

Sita mintis ypatingai būdinga aušrininkams romantiškams, gyvenimo ieškojusiems stiprybės ir ryžto. Jų senovė mato sąlygotą tą mintį tiesiog sugestijonavo ir priimti, ir palaikyti.

„Regėjimų“ forma atitinka mintį. Neligos eliumas, trumpi sušukimai, paklausimai veržiasi į priekį drastiškai ir galvališka choroje. Vėliau trumpieji sakiniai, jausmo antplūdis (taškoje, pavirsta perėjimas) ir autorius mintį stipriai srautui nes tolyn.

Iš stiliistinių priemonių poetas gausiausiai vartoja epitetus, kurie yra paprasti, neįspūdingi (tykus vandenėlis, didžiausias nuilūdimas, seni dievai, seni pavelsiai...), tačiau kai kur igaua jausminio kolorito (graundulius raudą, lūdnai balsai, blivius spaudas...).

Skieriajtyje dominuoja figūros — sušukimas, paklausimas, nutylėjimas. Tai leidžia tvirtinti, kad viso eilėraščio kvintesencija jausminė, kad autorius stengiasi skaitytoją paveikti egzaltuotu jausmu.

Iš tropų pažymėtini prozopopėja, hiperbolė, metafora.

Vartojami ir palyginimai, nors ne labai gausiai. Jų randame eilėrašio antroji daly. Reikia pripažinti, kad palyginimai parinkti skoningai ir paraleliškų vazu stiprina išpađį:

Mes, jūs vaikai, alpstam, vystam, kaip nusteblitas diegas; viens po kito nuolat nykstam, kaip sapnas, kaip sniegas...

Kalbant apie J. A. Vištelio „Regėjimą“, reikia atsiminti, kad negalima iš jo per daug reikalauti. Visų pirma, autorius neturėjo kokių ypatingesnių kvalifikacijų ir buvo tik poezijos mėgėjas. Antra, lietuvių literatūra 20

turėjo ryškių tradicijų ir lietuviškais žodis dar tik buvo mėginamas poezijos kūryboje. Pagaliau, aušrininkams pirmoji eilė rūpėjo idėja, mintis, nes skaitytojus reikėjo praukietū, uždegti tėvnes meile.

Visa tai susumavę, galime pasakyti, kad J. A. Vištelis padarė, ką galėjo. Daugiau kiek vėliau padarė tie, kurie daugiau galėjo, kuriems ir sąlygos palankesnės buvo.

Lehris, 1946. IV. 1.

Jon. Kuzmickis

Ben. Rutkūnas

Kuc pasuksim?

Prunkčia sartis, vėją lenkia, dūgias laukas avių — linksma lėktį lygą lekia tarp baltuojančių beržai!

Skleriaj sodojai, girios, pievos, mirga kilium žaliu; rūtū dydinis darželiai prižarstys spinduliu.

Pilkos lūšnos, kvapiis dūmai: pasigėrei — apsvaigai — Linkčioja ristas žirgeliais samonietį stogai.

O po stogų samonatu, po artojo rudine, vargo grūdintu kriūnės leijas meile ir daina.

— Prašom, prašom! Būki svečias! — kviečia vartai atkili. — Ar i kiemą sukims, sarti, ar fuoliusoms tolym?

Audžia ses baltas drobes, rausta skruostas — obuoliai. Man, žirgeli, žalios rūtos, tau — baltieji dobilai.

Stautybės sąjūdžio šakos

Skautybės sąjūdis pritaikomas visam jaunimui. Kas skautų veikloje klaidingai imato karsikių pamėgdžiojimą, mano, kad skautybė mergaitėms yra svetimasis dalykas. Kas linkęs lėkvedžioti, jog skautybė klasikinė medžiaga yra mokslieviai, tas klysta, nes, iš tikrųjų, skautybė taip pat sėkmingai veikia ir miesto ir kaimo jaunima, kaip ir mokslieviai. Kas paviršutiniškai sprėsdamas skautų veikloje temato vaikų žaidimą, tam netepla, jog skautybės sąjūdis taip pat lygiai žavi suaugusių ir patrauklų iš palaiiko organizacijoje, jo gyvenimo kelyje.

Pagal amžiaus ribas skautybės sąjūdis laipsniuojasi taisybiškai:

- 1) jaunesnieji skautai ir jaunesniosios skautės — nuo 7-8 metų amžiaus; 2) skautai ir skautės — nuo 11-12 metų amžiaus; 3) vyresnieji skautai (skautai vyčiai) ir vyresniosios skautės — nuo 17-18 metų amžiaus.

Kiekviena iš skautybės šakų yra savita, skirtinga. Ji turi skirtingas lavinimo ir ugdymo programas, kitokia užsiėmimo organizacija, skirtingus metodus ir t. t.; turi net skirtingas ideologines pagrindines formas. Stengiamasi taip pat skirti pavadinimus, uniformoms, ženklais ir p.

Iš vienos skautybės šakos išaugę ir kita skautas ar skautė turi rasti viską naują, patrauklų ir nepergyventa. Išaugę ir kita šaka duoda net naują žodį (pažada), laiko naujus egzaminus ir k.

Išlaikant pagrindinį skautybės sistemos dė-

nį — per visą skautišką gyvenimą palaikyti intensyvių susidomėjimą (geriau pasiskius — susižvejimą), nuotykingumo dvasią ir vis giliau įsmeiginti skautiškumą — stengiamasi stropiai išlaikyti aukščiau minėtų šakų skirtingą charakterį.

Iš esmės skautų ir skautėjų sąjūdis eina atskirai. Net visose detalėse sudaromos sąlygos moterų savarankiškumo ugdyti ligi aukščiausio laipsnio.

Jaunesniū nuo skautų amžiaus, gauna pagrindinį 11-18 metų amžiaus ugdymą, gali pagal polinkį tapti, pvz., jūrų (vandens) skautais (lavintis jūrininkystėje) arba oro skautais (užsiėmti sportiniu aviacijos, planerizmo, modeliarimo ir p. darbu).

Nuo 17-18 metų amžiaus gali tapti skautais vyčiais; vėliau nemaža dalis sumanęsiųjų jaunuolių išaugia ir pastovius skautų vadus, skautininkus.

Mergaitėjų kelias maždaug tas pats. Idomu, kad papildomoji skautybės šaka aplama aklu, kurčius, luosus ir kita būtinai negalvintų varginamus jaunuolius, tuo būdu ir jiems teikiama skautiško džiaugsmo ir susižavėjimo.

Gal kam būtų naujiena, jei pasakytumėm, kad labai pažangios skautybės šakos, pvz., Didž. Britanijoje ir k., skautų ir skautėjų vienitai steigiami jaunosmės pataisais namuose. Ir iš skautybės turi teikti savą pagalbą.

Po šio karo skautybės sąjūdis ypač pagyėjo visuose kraštuose.

Yr. sktn. Ant. Saulaitis

Kaliniai buvo siunčiami... i muilo fabriką

Rudolf Höss yra keturių su puse milijonų mirties sprendimų autorius, didelių dujų kamerų, krematorių, muilo ir tepalo fabrikų steigėjas.

Neseniai areštuotas buv. Auschwitzo KZ lagerio komendantas Rudolf Höss. Ta proga to lagerio kalinys Nr. 8232 davė spaudai pluoštą prisiminimų.

„Jis mano prisiminimuose tebestovoi išdėdus, ištaigingas, elegantiškas, kvėpias au-De-Colo-gue'u ir degtine. Tai buvo 1942 metų pradžioje. Höss stovėjo tarp dr. Klein, SS-manų Mandel, Borman ir elegantiškos Braun. Už naujos spiešties slankiojančių pataikaufojų grupelę, rafinuotiausio lagerio budelį: Scharfūrher Mohl, P. Aitsch, Schlinger ir Henderl. Irvykis gausa nuobodus, kasdieninis: gausus olandųj mergaitėjų transportas skirstomas dujų kamerali. Tačiau iš karta buvo daroma speciali selekcija. Tarp sukimstų nuogu žmonių žen ben ten bėginėjo SS-manės ir išrinkinėjo pilnokas moteris ir patukusius vyrus. Gyvai besispyšą Höss pato komendavo savo „kairėn“ ir „dešinėn“. Žinijoje, kad tie „kairėn“ žus dar šiandien dujų kameroje. Ji per ke nežinojome tai, kad tie, antrieji, yra „pirmoji žaliava“ gaspadoriško Höss su-projektuotam — muilo ir karikių tepalų fabrikui. Atsimenu, kal viena pūki moteris maldaudama prie Höss pribėgę, kad jos neatsikirtu nuo mažos dukrelės. Höss, kariskiu išdūmu pasveikinęs, tarė: „Prašau“. O paskui praplūpo pragarišku, šėtonišku juoku, kuriam garšiai pritarė visa SS-ininkų gauja. Dar nežinojome,

kur eis atrinktieji žmonės, bet gerai supratome tą juoką. Supratome, kad jų mirtis bus baisi.“ Viename anglų laikraštyje pažymėta, kad iš visų Rumunijos ir Vengrijos sandėlių iškirti muilai su įrašais „RIS“... palaidoti žuvusių už laisvę kapiūse. Turėjo tai būti grandinantis ir didelis laidotuvas, nes šėtoniškas fabrikas dirbo dviem pamainom, o „žaliav“ netrukdavo. O pažiamo lageryje muilo „RIS“ gabalas kštavo pusdienio porciją duonos (DZ 72).

Hooverio pasiūlymai

Pasulyje siūlančiančiam būdai suvelninti H. Hooveris, prezidento Trumano specialius pasiuntinius, kuris turia mitybos problemą pasaulyje, iš Kairo per radiją paskeblė šiuos 6 punktus:

- 1) JAV turinčios supirkti tiek kviečių ir jų produktų, kad galėtų per 4 mėnesius (IV—VII) kas mėnesį išvežti po 1.000.000 tonų. 2) Visoje Europoje duonos norma asmeniui sumažinti iki 300 gramų per dieną. 3) Anglija turinti iš savo rezervų perleisti badaujantiems kraštams 500.000 tonų javų. 4) Pietinės Amerikos valstybės turinčios kviečių importą iš JAValstybių, Kanados ir Argentinos sumažinti iki 40%. 5) Sovietų Sąjunga turinti išsiųsti per 4 mėnesius po 300.000 tonų javų kas mėnesį. 6) Eas reikalinga, kad mažosios išvaduo-tosios valstybės būtų suteikta gavimo pirmenybė prieš didžiąsias, nes mažųjų kraštų šaltiniai esą mažesni.

Kardinolas von Galenas - Miunsterio vyskupas

Mūsų tremtinių gyvenime praėjo beveik nepastebėta Katalikų Bažnyčios kunigaikščio kardinolo grafo Klemenso Augusto von Galeno, Miunsterio vyskupo mirtis. Ne dažnai vyskypul lenka kardinolo išniginjos, aukščiausias titulas ir garbę, kurį Katalikų Bažnyčia gali suteikti mirtingajam. Miunsterio vyskupas grafas von Galenas vasario 20 d. pakeltas kardinolu, grįžęs iš Romos savo diacejonų sutiktas su didžiausiomis džiaugsmo demonstracijomis, — kovo 22 d. baigė savo žemiškąjį keliuon.

Mes visiškai suprantame vokiečius, kada jie įvairiais būdais kelia vadus fjū, kurie nepasidavė nacizmo priespaudai ir tariamais laimėjimais apsvaigintą tautą vėsinu, primindami jai teisingumą, teisetumą, teisę žmoniskumą. Palyginus su vokiečių tautos dūmu, tokių draugelių nebūvo per gausu, ir jų balsas dažniausiai palikdavo tyruose, neišgirstas ir neapsuistas ar nemorėtis suprasti. Todėl dabar, atgalios metu, šių draugelių vardi vokiečių tautai šviečia daugiau, negu bet kada.

Dvasininkijos valdimo kovoje su nacizmu buvo žymus. Nemaža dvasininkų dēl savo įsitikinimu kentėjo arba už koncentracijos lagertuose ir kalėjimuose. Mes gerai prisimename pagarsėjusią pastoriaus Niemollerio kovą su naciais. Jis ir dabar, išėjęs iš koncentracijos lagerio, drista vokiečių tautai pasakyti, kad ji visa savo pasyumu yra kalta dēl vykusių žiaurių nekaltų žmonių žudynių, nes tylyje, ir net jis pats jaučias kaltas. Ne mažesnis kovotojas buvo ir Miunsterio vyskupas grafas von Galenas, tik apie jį mes mažiau žinodjome.

Grafas von Galenas gimė 1878 m. Burg Dinklageje. Mokslus ėjo Feldkirchene koleđe „Stella Matutina“ ir Freiburge ir Miunsterio universitetuose. 1904 m. išventintas į kunigus, buvo paskirtas kapelionu prie savo dėdės vyskupo Maksimiliano Gereno, vėliau kapelionas ir Sv. Motiejaus bažnyčios kunigas Berlyne, kur susipažino su dabartiniu popiežiumi Pijumi XII. 1929 m. buvo paskirtas Miunsterin ir Sv. Lamberto bažnyčia, 1933 m. rugėjo 5 d. popiežius Pijaus XI pakeltas į Miunsterio vyskypus. Taipgi, vyskupo von Galeno ganytojiškia veiklia sutapo su naciu viešpatavimo Vokietijoje metais.

Būdamas vyskupas, grafas von Galenas stėjo į kovą su nacizmu dēl krikščionybės ir jį pasmerkt, nepasidavė kompromisu politikos silpnėbys ir nepabėgo gestapo grasinimū

bei Himlerio išpėjimų. Savo pamoksuose ir ganytojiškuose laiškuose griežtai pasisakė prieš religijos persekiojimus. Jis taip pat griežtai pasmerktė naciu vykdoma eutanacija, t. y., žudymą iš prigimties nepagydomų ligonių ir invalidū. Jis nepabijojo tiesiog rašyti Hitleriui, Himlieriui ir Goebelsiui, reikalaudamas teisės ir teisingumo. Žinoma, vietoj atsakymo susilaukdavo naujų gestapo grasinimū. Pažymėtina jo byla dēl proto ligonių išvežimo iš Marienthalio gydymo įstaigos ir jų „kalp neproduktingų piliečių“ žudymo. Jis šias valdžios priemones ne tik viešai per pamoksmas pasmerktė, bet ir kaip pilietis, remdamasis vokiečių baudžiamojų statuto § 129 (pagal kurį baudžiamas kiekvienas, kas žino apie nusikaltima ir sąmoningai jį nuslepia, apie tai nepranešdamas), apie įvykį pranešė Miunsterio apygardos teismo prokurorui, prašydamas visus šio nusikaltimo vykdytojus patraukti teismui už žmogžudystę (statuto § 211). Žinoma, vyskupo balso pasekmės buvo tik nauji grasinimai jam patiam, ir nelaimingieji ligoniai dēl to nebuvė išgelbėti. Dabar iš surasto Reicho propagandos ministerijoje 1941 m. susirašinėjimo apie vyskupą Galeną, matyti, kad šios ministerijos skyriaus vadėjas Theessleris pasiūlė Goebelsui Miunsterio vyskupą pakarti, nes ši priemonė atgrasytų kitus vyskypus nuo panašiu veiksmu, o Bormanas rašo, kad Flureris karo metu vargu ar palieps tokios priemonės imtia. Tai tikrai vienas rykesnis vyskupo kovos pavyzdys, vokiečių spauda jų duoda ištašę eile. Papiežius Pijus XII Miunsterio vyskupą von Galeną aukštai įvertino ir jį pakėlė į kardinolu. Kardinolu mirus, vyriausias britų kariuonę padėjū Vokietijoje vadas pasiuntė kardinolu Fringsui, Koelno arkivyskupui, kaip šiaurės vakarų Vokietijos ir Rheino krašto metropolitu, užjuojautos telegrama, kurioje įvertino kardinolu von Galeno asmenybę, pažymėdamas, kad jo draši kova dēl krikščionybės visu konfesijų pasaulyje aukštai vertinama.

Kardinolu von Galeno atminimas ligai bus vokiečių tautoje kaip vyro, kuris netylėjo, matydamas nekaltų žmonių žudynes ir didžiąsą smurtą, ir turėjo pakankamai drąsos garbinčią droši teisingumo ir teisetumo gynion. Jo kilni ir drąsi asmenybė įeina į garbingiausiu Vokietijos, o kartu ir visio krikščioniškojo pasaulio vyrų taurą, kurie laikomi pavyzdžiu kovotojams su netysebe ir smurtu.

P. Preltnis

We Learn English

Laisvas anglų kalbos kursas „M. K.“ skaitytojams Thei Eighteenth Lesson — Aštuonioliktoji pamoka

Pereitios pamokos laiško vertimas yra toks:

Miela Amy, labai didelis ačiū už pakvietimą. Aš esu visiškai nusimimus, negalėdama sustikiti. Vakare vakare mano motina staiga susirgo ir aš turiu pasilikti su ja. Aš linkiu Tau daug pasisekimo rytojoms dienai ir tikrai labai gailiuos, kad negaliu ateiti i Tavo pobūvi.

Tavo draugė Marija So — reikiša — taip, šitaip, taigi. Pv., „I am so tired“ (ai em so tājėrd) — aš esu taip pavargus. „I hope so“ — aš tikiuos, taip. „So many thanks“ — tiek daug padėkojimų. Cia žodis „so“ atstoja „very“. Tačiau anglų kalboje išsireiškimas „very many“ yra nevertotinas, todėl čia paimta vietoj „very“ žodelis „so“.

„Thanks“ — padėkojimas, ačiū. „Many thanks“ — daug padėkojimų, didelis ačiū. „So many thanks“ — labai didelis ačiū. dissonolate (diskonsolėt) — nepaguodžiamas, perfectly (pōrfektli) — kiekvienu atžvilgiu, aukščiausiai, perfectly dissonolate — kiekvienu atžvilgiu nepaguodžiamas.

Lietuvių kalboje greičiausiai pasakytumėm — labai nusimėnes. Atkreipiu pupils dėmesį, kad žodis „perfectly“ nereikiša ti paties, ką „perfect“. „Perfect“ reikiša tobulas.

My mother got ill — mano motina susirgo. To get ill — susirgti. Cia „to get“ atstoja žodelius „su“ ir p. Pav., „to get cross“ (tu get kros) — supykti. „To get old“ — pasenti. Vietoj veiksmazodžio „to get“ galima vartoti netaisyklingą veiksmazodį „to become, became“ — tapti. Pav., „My mother became ill“ — mano motina susirgo.

I do so much regret — aš tikrai labai gailiuos. Veiksmazodis „do“ dažnai vartojamas šaknies prasme sustiprinti. Pvz., „I do learn English“ — aš tikrai mokausi angliskai. „I do love you“ — aš tikrai tave myliu. I cannot — aš negaliu. Neuzmiriskim, kad „cannot“ yra vienas žodis. Tuo atveju, jeigu jūs pakvietimą priimat, atsakyti galima šitaip.

Dear Amy, a thousand thanks for your kind invitation which I shall only be too delighted to accept. I shall only be very glad to come to your party. At 8 o'clock I shall

be at your place. Kindest regards please, to your husband.

With love Yours Mary

Lietuviškai laiškas skambės šiaip:

Miela Amy, Tūkstantį ačiū už Tavo malonų pakvietimą, kurį aš su džiaugsmu priimu. Aš labai džiaugiuos (t. y., man labai malonu) ateiti i Tavo pobūvi. Aštuntą valandą aš būsiu pas tave. Perduok linkėjimus vyrui. Su melle Tavo Marija

to be delighted (to bi dilaited) — būti patenkintam, sužavėtam, to accept (except) — sustikti, which I shall only be too delighted to accept — aš būsiu tik sužavėta sustiki. Angliai paprastai nesako „priimti pakvietimą“, bet „sustikti“. Lietuviškai šitoks išsireiškimas skambėtų ... kurį aš su džiaugsmu priimu.

Kiek oficialisnais atsisakymas nuo pakvietimo būtų: Mr. Brown presents his compts to Mrs. and Mrs. Green, and begs to return best thanks for their kindness. He regrets however that previous invitation prevents him accepting the friendly invitation Wednesday evening.

4, Chrch Street, London Oct. 7h 1945.

Lietuviškai būtų: Ponas Brown siunčia savo komplimentus ponui ir poniai Gryn ir daug kartų dėkoja už jų gerumą. Jis tačiau apgalvestauja, kad ankstyvesnis pakvietimas neleidžia jam priimti trečdienio vakarui pakvietimo

„Comps“ sutrumpinta „Compliments“ — komplimentai, pasveikinimai. to beg — prašyti to return best thanks — daug sykų dėkoti to regret (tu rigret) — apgalvestauti previous (previjos) — ankstyvesnia to prevent (privent) — sustikti

Korektorius klaidų atsisakymas XVII pamoka: Paskutinio laiško trečias saknys turi būti: „My mother suddenly got ill yesterday night...“ Po laišku pasirašyta: „Your Friend Mary“.

Atžalynas želia

(Atkelta iš 2 pusl.)

tima. Jis joje jaučiasi kaip savam kambary tarp gerų bičiulių. Jo sukurtas spektakliuotas tipas įtikinąs. Kai kur perdėtai šaržas nenkenkia.

A. Tamulėnas, vaidinęs likimo skaudžiai nusikrautus senį, parodė nemažai turįs gabumų scenos menau. Jis sukūrė simpatišgą senuką, kokių mes galime matyti kuone kiekvienoje stovykloje.

S. Petkui teko neengvas uždavinys. Jis, atrodo, kiek buvo galima, gabiui su juo susidorojo. Vaizduoti girią ir dar apie sukčius dalykus kalbėti nelengva. Dabar stovyklose tokių vaidlių, samagono įkvėptų, pasitaiko. Jie savo vaidmenis atlieka natūraliai. Tadi kažin ar verta girti tipus viltį ir sceną. Žiaurouvi neišauks, kodėl šis tipelis giria, ar tik atsitiktiniai buvo įsigerę, taip pat neišauks liko jam ir girtos sąvokėjimai apie tėvynę, pušies, paliktą merginą...

Antano Gustačio kaimo vaizdelis „Sekminių vainikas“ kurybiniu atžvilgiu stipresnis. Unikinė našlė Marijona Petrušienė sekminių išvarkėšas laukia grįžtant savo sūnau gydytojo Kazio, kuris turi susituokti su Petrušiu kaimyne pradžios mokyklos mokytoja Kastute Skirgailaite. Atbėgusi Petrušiu kaimynė mažesnę našlę Rozaliją Didžbalienę, didelę ižauzininkę, primeloja, kad esą daktaras Kazys vesias ne Kastute, bet miestelio vaistinuko dukterį. Šis Didžbalienės pipalai genokai sugadina visų nuotaiką. Net ir susižadėjusį daktaro sužadintę kažkur dingsta. Pagaliau pasirodo daktaras su Kastute, visiems nuotaiką pagerėja, ir trys poros pasiryžusios žengti prie altariaus. Toks maždaug šio vaizdelio turinys.

Kas autoriaus šiuo veikalui siekiama, neturint paties veikalų, sunku pasakyti. Taip pat neišku mums, ko siekia ir režisoriaus A. Skėma, šį veikalą statydamas scenoje? Ar čia norėta pavaizduoti sekminių nuotaiką, ar mūsų kaimo buities gabalėlis, ar dar kažkas. Iš veikalų pavadinimo ir iš pirmųjų jo scenų, atrodytu, kad norėta pavaizduoti mūsų kaimo sekminišką nuotaiką. Scenai atsidarius, keletas jaunuolių prieklėtyje dainuoja. Piemenukas gėlemis kieme puošia kėdę. Dainininkai padainavę sulenda į kiētį. Kas norėta šia scena pavaizduoti? Ji jokio ryšio neturi su tuo, kas toliau vyksta. Jei dainininkai buvo norima sudaryti sekminių išvarkų nuotaiką, tai tuos dainininkus reikėjo už scenos nuolėti. Juk vaidinimo metu už scenos girdima ir daugiata dainų. Šiaip jau reiklia pažymėti, kad šis veikalas gana dariniai surciūtojus ir ši žiūrėdamas mes nurykėme i lietuvišką kaimą, kur pirmis skambėjo dainos, ant prieklėto verkė armonika o kiemo vežioje mirgėjo šokančiųjų poros. Tai būdavo kiekviena šeštadienio vakara. Dabar mūsų tėvynėje kitokle vaizdai.

Tad malonu nors ir scenoje prisiminti anuos geruosius laikus.

Dabar nors bendrais bruožais pažiūrėkime kiek mums tuos vaizdus padėjo atkurti pasikiri vaidiliai.

J. Šarkaitė, vaidinusi Marijoną Petrušienę, sukūrė gerai išdėstytus rūpestingus kaimietės motinos tipą.

A. Jakelaitė pavaizdavo mums švelnią ištikimą sužadintę.

G. Lumbienė, vaidinusi Rozaliją Didžbalienę, tiksliai iš „Atžalyno“ pakartojė Pliuskienę. „Atžalyno“ pliuskė miestietė Pliuskienė ir „Sekminių vainiko“ liežuvininkė kaimietė Didžbalienė panašios vieną i antra kaip du vandens lašai. Ją vieną nuo antros tešyrė tik rūbai ir grimas. Jei jau mums šablonas apamai biogas dalykas, tai scenos mense jis grabas. Aktorius, kuris tesugeba scenoje vaidinti vieną tipą ir jį nuolat įvairiuose vaidmenyse kartoja, yra joks aktorius. Tai sakydami, mes analpoti neteigiame, kad G. Lumbienė neturėtų vaidinyti gabumų. Ji gal jų ir turi. Ji savo greita, kaip tarksalas, kalba, smarkiu mostagabium, gal būti, labiausiai visiems krinta į akis. Tačiau tai dar ne vaidyba. Mūsų manymu, jos vaidyba turėtų būti režisoriaus gerokai pakoreguota.

P. Tamulėnas, vaidinęs Petrušiu berną Joną Luoba, sukūrė slunkių kaimo berną. Jo savo kalba, ir mimika, ir mostais, ir slunkiškais judesiais, jis visur buvo įtikinąs, ir, kaip sakoma, savo vietoje: nieko per mažą, nieko perdaug.

Visi kiti vaidiliai savo vaidmenis atliko patenkinamai ir darniai derinosi prie spektaklio visumos.

Dekoracijas piešė dal. K. Jezerkis, muzikinę dalį tvarkė J. Zemaits, šokius paruošė L. Valiukaitė.

Ziūrint šį spektaklį, buvo jaučiama, kad jam buvo ruošiamas kruopščiai ir rūpestingai. Tai nuopelnas gabaus režisoriaus A. Skėmos.

Linkėtina, kad „Atžalynas“ pasirodytu su didesniais veikalais. Šis spektaklis parodė, kad jis daro pažangą. „Atžalynas“ želia. Jo pasikiri medaliai šakoją ir lapuoja. Tai džiugu. Linkime jam sėkmės. Savo darbu dirbti kukliai ir ant laimėtų laurų nesilėsti. Jei tuo keltu' jis eis, daug laimės. A. M.

Naujai priimami tiktai pirmieji tenorai

Lietuvių reprezentaciniam vyrų chorui, vadovaujamam dirigento Julius Štarkos, papildyti dar reikalingi dainininkai, bet tiktai pirmieji tenorai.

Balsų bandymas kasdien nuo 13—15 val. Kreiptis: Dillingen a. d. D., Litauisches Lager. Dillingeno Liet. Tremt. Bendruomenės Apylankės Komitetas

Veda N. Čirštaitis

SPORTO ŽINIOS

Daugiau dėmesio fiziniam lavinimui

Dažnai esame girdę jaunimą vadinant tautos žiedu. Šis karas pagaliau parūžė, kad mūsų jaunesniosios kartos turėtų šviesesnį gyvenimą, kad pagaliau galėtų tinkamai pasiruoti ne tik fiziniui, bet ir dvasiniam visuo žmogui uždaviniais atlikti. Ir iš viso, žmogus, kuriame bendruomeniškumo pradai nežmūsti, dirba, plūša, kuria, verždamasis i aukštesnės civilizacijos ar kultūros pakopas, siekdamas savo buitį pagerinti ir sudaryti būsimoms kartoms, jo pasekėjams, aukštesnį trampoline labiau išbaigtam tobulumo laipsniui siekti. Kelyje i visokerpią harmoniją, žmonės išbandė įvairiausias priemones jos sąskambiu išgrąžinti; kur čia jas visas besumėnė, pradedant mokslais ir baigiant menu.

Šiuo atveju tebūnie leista plačiau apsioties prie vienos iš aktyviųjų auklėjimo dalių — fizinio lavinimo.

Judejys, būdamas viena iš būdingųjų žmogaus charakterio išraiškos formų, lydi jį per visą jo gyvenimą pulsuojančia intensyviu kreive. Kūdikis visą laiką juda, kadangi judesys jį nuveda i salyti su jį formuojančia aplinka. Jis savo judesius išreiškia savo kūrybingumo pradą, keisdamas tą aplinką, priversdamas ją paklusti jo norams. Jis pertraukia savo žaislus po kels kartus, tuo būdu įgydamas savo objektyvios laikyosenos aplinkos atžvilgiu pajutimą. Jo visas gyvenimas — žaidimas, kuris bazuojasi ne kuo kitu, kaip tik tiktai judesiu. Vaikas, sulaukęs 11—13 m. amžiaus, garbina vien tik taktišką jėgos pavyzdį. Jis puikiai žino žvairių sporto šakų meistrų vardus, domisi jų gyvenimu, bando juos pamėgžioti. Jaunuolis žaidime randa savo socialinio prado — garbės pajutimo, riteriškumo patenkinimą. Suaugęs žmogus judesys ieško ugdančios (takos tiek psichine tiek fizine prasme. Kiekvienas sveikas individas slepia savyje judesio alkį. Judejums, jo intensyvumas, jo apvaldymas duoda mums aiškų pasikiri individo vitališkumo — gyvybingumo vaizdą.

Pažvelgę i fizinio auklėjimo sąlydžius atskirose tautose, mes beveik neklystamai galime nustatyti jų gyvybingumo laipsnį. Mirštančios tautos teparodę, menką veržimą i judesį — jos tampa tingios judėti. Jas galime sulyginti su senatvės slegiamu žmogumi. Iš vienos pusės sakydami, jog senatvė neša juos dėsno stingimą, stagnaciją, mes galime grašiai tvirtinti, jog judesio stingimas arba, antrapariant, tingumas judėti yra senatvės pranašas. Kultūringų valstybių pastangos skatinti fizinį auklėjimą nėra švaistymasis pinigais

arba „kvailiojimas“ ir neturėjimas ką veikti, bet rimtos pastangos tautos gyvybingumui išlaikyti bei ugdyti. Tiktai gyvybinga tauta šiame revoliuciniame laikotarpyje gal tvirtai stovėti prieš pasaulines audras ir kreipti juo antplūdžius vilena ar kita linkme.

Ir mes dabar, būdami išievoję, bandome visomis jėgomis kovoti su tautos gyvybę žudančiais veiksniais, kaip korupcija, dvasinio smukimo, sugėlimu. Ir iš tikro malonu konstatuoti, jog tautiečiai išievoję, ir ypač jaunimas nelieka abejingas. Nuolatos laikraščiuose skaitome apie įvairias varžybas, kad ir mažiausia stovykla — ji jaučiasis laiminga, galėdama parodyti savo sugebėjimus sportinėje arenoje. Tik sugebėkime visą tą sąjudį pakreipti reikiama linkme, kuri taurintų asmenybę, tobulintų dvasią, ugdytų valią. Nepagalėkime tos palaimos mūsų jaunimui, remkime jį mūsų dispozicijoje esančiomis priemonėmis. Taurindami atskirai tautiečių, kaupime vertybes tautos energiją — gyvybingumui didinti. Zen. Puzinauskas

Įdomioji statistika

Futbolo statistikai yra konstatavę, kad futbolo rungtynės faktinai žaidžiamos ne 90 min., bet tik 55 min. Likusios 35 min. sugaišamos užribių įmetimams, smūgiams nuo vartų ir kt. Futbolo rungtynių teisėjas, kuris uoliai stebi žaidžius, teisėjams padaro ilgi 12 km. žygį, tuo tarpu ne taip uoliau apsieina ir su 2 km. žygju. Taip pat apskaičiuota, kad atštriai kiristas 11 m baudynis pastieksia ligi 60 km./val. greitį. Dėl to kas ketvirtas 11 m baudynis yra arba prakartamas po šalį arba sulaukomas vartininko. Tik 75% 11 m baudinių paverčiamis įvartais. Prieš karą FIFA-ai (Tarptautinė Futbolo Organizacija) priklausė net 12 ligi 14 milijonų futbolininkų, neįskaitant milijonų Anglijoje ir Sovietų Sąjungoje, kurios FIFA-ai nepriklausė.

200 m plaukimo krūtine pasaulio rekordas, kuris priklausė prancūzui Nakache, buvo per viena diena pagerintas net du kartus. Sovietų Sąjungos plaukimo meistris Mechokas sulaukė per 2:35,9 min. Netrukus tą patį dieną buvo pranešta, kad USA plaukimo meistris Joseph Verdeur nuoplukė per 2:35,6 min.

Įvykusioje stalo teniso varžybose Kircheime pirmąją vietą iškovoją V. Micevičius, antrąją — A. Genys ir trečiąją — B. Rukša.

S. m. gegužės 11—12 d. Kircheime įvyksta UNRRA Team 513 apygardos sporto šventė, kuria globoja UNRRA-os direktorius P. Mangiot. Šventę praveda apygardos sporto vadovas M. Pakalniškis.

Mes ieškome savųjų

- Siame skyriuje ieškojimų skelbimai dedami pagal jų gavimo eilę. Už skelbimus imamas mokestis po 2—RM už kiekvieną paiešką asmeni. Šis mokestis reikia šiasti Redakcijai kartu su skelbimo tekstu. Redakcija prašo visus laiškus skaitytojus atidžiai sekti visus šio skyriaus skelbimus, ir turint kokių Einų apie bet kurį ieškoma, nedelsiant atsiųpti laišku ieškanciam. Už šią pagalbą visų ieškancijų vardu nuosirdiai dėkojame.
- 1029. Mataitis Vaclovas, Lūbeck, Artilleriekaserne, ieško savo žmonos.
- 1030. Nauzėnietė Marija, Onabruck, am Schellenkamp 1a, Baltic DP Camp, ieško savo vyro Nauzėmie Domininko ir dukters Stasiulienės Marytės.
- 1031. Ivanauskas Gediminas, Herstdel (Hessen), Kriesschule, prašo atsiųpti Ivanauską Vytautą, būv. Lietuvių Stovykloje Stahlfhofen (Austrijo) ir Ivanauską Antaną.
- 1032. Kvičianskas Julius, (24) Lūbeck, Einsiedelstr. 114/4, Litauisches Lager, ieško savo žmonos Kvičianskienės Kostės, dukters Kvičianskaitės Onutės, sūnu Kvičianskų Stasio ir Ričardo. Asmenys, žinantieji jų likimą, prašomi pranešti ieškanciam.
- 1033. Lungytė Sofija, Lahde DP 3 Camp, Kr. Minden (21), ieško Astrauskų Al. Mar. Tal., Stumbrio ir jo motinos Onos.
- 1034. Norškūnė Aleksandra, (21) Lahde, DP 3 Camp, Kr. Minden, ieško savo vyro Norškūnė Vytauto ir Naruševičių šeimos.
- 1035. Brazaitis Vincas, Hanau, Litauisches Lager, ieško savo sūnaus Brazaitė Albino, gim. 1926 m.
- 1036. Rakietinė Aleksandra, (13a) Würzburg, 7, Nordkaserne, Litauisches Lager, ieško Rasakietė Augusto ir Keraitytės Elenos.
- 1037. Daininė Juzė su šeima, Kassel-Oberwehren, Mattenberg-Lager, ieško savo vyro Dainiaus Antano.
- 1038. Raškauskas Bronius, Oldenburg 1. O., Alexanderstr. 320, Litauisches Lager, ieško brolio Raškausko Petro.
- 1039. Čepauskas Jurgis, Dillingen/D., Litauisches Lager, ieško brolio Čepausko Vaclovo ir Petraitytės Juzės.

- 1040. Skuodas Mikas, (23) Dörverden, Kr. Verden, Montgomery DP Camp, ieško Meško Justino, Skuode Miko ir kt. pažįstamų.
- 1041. Kulvinskas Bronius, Selgenstadt bei Würzburg, Litauisches Lager, ieško savo žmonos Kulvinskienės Zofijos, sesers Kulvinskaitės Kostės ir brolio Viado bei pažįstamų.
- 1042. Barišauskas Jonas, Hanau, Litauisches Lager, ieško savo žmonos Barišauskienės Petronės su 4 vaikais.
- 1043. Katinas Pranas, (24) Glückstadt, Fockstr. 3, ieško agronomo Našlino Alfonso, giminių ir pažįstamų.
- 1044. Gudaitytė Ona, (24) Glückstadt, Fockstr. 3, ieško giminių ir pažįstamų.
- 1045. Kurapkenė - Vasiliauskaitė Petronėlė, Dörverden, Kr. Verden, Montgomery Camp, ieško savo vyro Kurapkos Juozo ir pusbrolio Jasielė Antano.
- 1046. Mačioka Vincas, Dörverden, Kr. Verden, Montgomery Camp, ieško sūnaus Mačioko Juozo.
- 1047. Blauzdžiniūtė Magdalena, Hamburg-Neugraben, Litauisches Lager Fischbeck, ieško Paulukoniėnos Onos, Blauzdžiūno Jono, Blauzdžiūno Tomo, Girčziuskio Jono ir Kirvalio Jono.
- 1048. Vaitkevičius Otonas, Detmold (Lippe), Leopoldstr. 15, ieško Cepalio Kazio.
- 1049. Leonauskas Vladas, Detmold, Leopoldstr. 15, ieško savo brolio.
- 1050. Eidukaitis Jurgis, (23) Huntlosen 1. Oldenburg, British DP Hospital, ieško giminių ir pažįstamų.

- Lietuviai, gyv. Gert. Holtghausen, Rahstedt-Hamburg, Litauisches Lager, ieško:
 - 1051. Gumbelevičius Eduardas — giminių ir pažįstamų.
 - 1052. Paliokas Jonas — seserų Paliokaizių Emos ir Zelmos ir pažįstamų.
 - 1053. Okienė Edė — dukters Okaitės ir Sakio Stepo.
 - 1054. Raskauskienė Elena — sesers Rakiutienės Valerijos ir pažįstamų.
- 1055. Martinaitis Pranas, gyv. Lūbeck-Siems, Litauisches Lager „Moorweg“—Pušynas, ieško Petrausko Klemo, Bano Petro ir pažįstamų.
- 1056. Indriulis Juozas, Lūbeck-Siems, Litauisches Lager „Moorweg“—Pušynas, ieško

- brolio Indriulo Petro, sesers Indriulytės Olės ir pažįstamų.
- 1057. Kaminskas Elgius, (20) Goslar, Theresienhof, Zim. 52, ieško Petrauskaitės Johanos ir pažįstamų.
- 1058. Dagilis St., Watenstedt, Wohnheim 2/3, ieško švogerio Itn. Gliauzerio Ludo ir visos Gliauzerių šeimos ir pusbrolio Itn. Klimavičiaus Juozo.
- 1059. Stalmaševičiūtė Genovaitė, Wiesbaden, Gersdorfkaserne, Litauisches Lager, ieško Augustailio Antano, Lukoševičaitės Joanos ir kt. pažįstamų.
- 1060. Fundaitis Alfonsas, Wiesbaden, DP Camp 563, ieško giminių ir pažįstamų.
- 1061. Radavičius Antanas, Wiesbaden, DP Camp 563, Litauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.
- 1062. Endrukaitis Pranas, Litauisches Lager Schwarzenbeck bei Hamburg, ieško sūnaus Endrukaitė Jono ir Martynaitytės Mathidos.
- 1063. Rimeikis Mykolas, (14) Weilheim/Teck, Poststr. 3, ieško brolių Rimeikių Aleksandro, Povilo, Jono, Juosko Kosto ir Visockio Kazio (Cais).
- 1064. Jastrumskienė Petrė, (14) Weilheim/Teck, Forststr. 7, ieško sūnaus Jastrumskio Aleksandro, Petrauskaitės Marytės ir Ežerkių šeimos.
- 1065. Budrevičienė - Štrimalytė Teresė, (14) Weilheim/Teck, Forststr. 9, ieško Kirvalio Vinco, Lutkevičienės Marijos, Ulbinsko Izidoriaus, Budrevičiaus Stasio ir Franckevičiaus Broniaus.
- 1066. Kusnereit Gustavas, (14) Weilheim/Teck, Forststr. 9, ieško Petrausienės Onos, Petrušytės Mėtos ir Ems Gustavo.
- 1067. Povilaitis Viktoras, (14) Weilheim/Teck, Poststr. 17, ieško brolio dipl. inž. Povilaitė Stasio ir kt. giminių.
- 1068. Lietuvninkienė - Ambrasaitė Julija, (14) Weilheim/Teck, Ob. Grabenstr. 11, ieško Zako Jurgio, Skinkio Zigmo, Lietuvninko Andriaus, Višniausko Stasio ir Krikišėnos Klemenso.
- 1069. Madalinskas Česlovas, (14) Weilheim/Teck, Mallstr. 5, ieško brolio Medalinsko Romualdo, Zaborskio Prano šeimos, Navėvičiaus Jono ir Brazausko Mečiolo.
- 1070. Griškaitienė Monika, (23) Gross Hesepe Camp, Kr. Meppen/Ems, ieško Klimauskų Juozo ir Jono su šeimomis.

- 1071. Kalinauskaitė Aleksandra, (23) Gross Hesepe Camp, Kr. Meppen/Ems, ieško senelių Marijonos ir Jono Klimauskų.

- Lietuviai, gyveną Lithuanian DP Colony of Sievershütten, (24) Post Ulsburg (Holstein), ieško:
 - 1072. Natkevičius Jonas — Natkevičiaus Stasio.
 - 1073. Juškėnas Gerardas — Vasiliausko Slavo ir prašo atsiųpti pažįstamų ir bendradarbių iš medžio pramonės.
 - 1074. Sliauka Jeronimas — sesers Sliaukaitės Viktorijos ir svaino Alensevičiaus Adolfo.
 - 1075. Saulienė Elzbieta — sūnaus Saulio Algirdo.
 - 1076. Mockaitis Gustas — savo žmonos Mockaitienės Onos su 4 vaikais.
 - 1077. Garalėvičienė-Juocutė Marcelė — Greičiūno Zeniaus, Balmontienės Pranos ir Rudaitytės Palmyros.
 - 1078. Pipiras Aleksandras — Jurgėnos Smuto, Balčyčio Antano, Užuabalo Prano, Sžo Adolfo ir Keseraitės Elos.
 - 1079. Vengelinė Ona — savo vyro Vengelio Benjaminio, brolio Antanavičiaus Adolfo, sesers Petraitvičienės Elenos ir kt. giminių.

Poniai Rimšėnėi ir jos šeimai, mirus jos brangiam vyrui
 buv. Ukmergės notariui
 Pranui Rimšai,
 reiškiame giliausią užuojautą
 Antanas Rimša ir šeima

Išaina kartą savaitėje, ketvirtadieni
 Dillingen a/D., Lietuvių Stovykla
 Leidžia Redakcinis Kolektyvas:
 Vyv. Redaktorius D. Penikas,
 Redaktorai — AL. Leikinas ir
 Ant. Mesteikis
 Permitted by Military Government
 Printed by Manz in Dillingen a. D.
 Paskiro Nr. kaina 0,75 RM.

Iš amerikiečių lietuvių spaudos

Lietuvių organizacijų suvažiavimai

Jau ankstyvesnėse apžvalgose mes buvome pranešę, kad artimiausiu laiku Amerikos lietuvių yra numatė sąvagių organizacijų suvažiavimus. Tuose suvažiavimuose bus keliami artimos veiklos klausimai ir nepaskutinę vietą pagalba tremtiniams. Viena iš jūdriausių Amerikos lietuvių organizacijų — Lietuvai Vaduoti Sąjunga, kaip praneša „Vienybė“ Nr. 11, savo metinį suvažiavimą šaukia birželio mėnesio 1–2 dienomis. Suvažiavimas įvyks Detroite. Tai bus jau šeštasis šios organizacijos suvažiavimas. „Garsas“ — Lietuvių Romos katalikų susivienijimo Amerikoje oficiozas, praneša, kad numatytas tos organizacijos seimas Clevelande įvyks ne birželio mėnesį, kaip anksčiau buvo skelbė, bet liepos mėnesio 15–18 dienomis. Kaip žinome, ta organizacija yra didelė ir narių skaičiumi gausi. Dienraštyje „Amerika“ paskelbta, kad Lietuvių Diena Naujorkoje įvyks liepos mėnesio 4 dieną. Į tą dieną kviečiami Naujorkoje ir jo apylinkėse gyvenantieji lietuviai.

Nauji ir nauji siuntiniai

„Garsas“ Nr. 10 duoda eilę smulkių žinių, kurios rodo, kad BALF kas kart į Europą tremtiniams siunčia naujus ir naujus siuntinius. Vienoje žiniute rašoma: „Šių metų vasario mėnesį BALF iš Naujorko išsiuntė 700 dėžių kondensoto pieno“. Kiek mes žinome, tas siuntinys lietuvių Vokietijoje jau pasiekė ir LRK tremtiniams dalina. Antroje žiniute rašoma: „BALF šiomis dienomis išsiunčia 200 didelių dėžių su kūdikiu maistu — Indafol. Šis siuntinys su 215 dėžių kiaušienos dėrelių, tremtiniams Vokietijoje išėjo laivu Indochinas“. „Amerika“ Nr. 13 paduoda tokią žinutę: „Šiomis dienomis iš Naujorko išsiunčiama 1030 svarų vilninių megztukų lietuvių tremtinių vaikams. Šis megztukų pritaikyti vaikams nuo 5–12 metų amžiaus“. Kituose laikraščiuose tilpusieji pranešimai rodo, kad BALF pirmininkas yra paraginęs Amerikos lietuvius rinkti mokyklinio amžiaus jaunimui visokią rašymo medžiagą ir priemones, o kulis, kurie neturi Vokietijoje kunigiškų drabužių, ragina rinkti kunigiškus drabužius.

Sis tas iš Lietuvos

Beveik kiekviename iš Amerikos ateinančiame lietuvių laikraštyje randi žinių apie padėtį Lietuvoje. Tos žinios daugiausia paimtos iš Amerikos lietuvių komunistų spaudos arba iš rusiškų laikraščių, išsiančių Rusijoje. Tos žinios tik patvirtina mūsų patirtus išgyvenimus. „Garsas“ rašo: „Karo metu Pavėnėjų cukraus fabrikas buvo gerokai apgraužtas. Cukraus pramonės atstatymą trukdė ir ta aplinkybė, kad daugelis įgudusių darbininkų buvo išvežti ar žuvo.“ Antroje žiniute sako: „Tiesa“ Nr. 238 praneša, kad Jankaičių kaimo moteris Marija Butkienė už metų nepratyviausio teismo nubausa dviems nematus laisvės atėmimu su visu jos turto konfiskavimu. Ji turėjo 25 ha žemės.“ Trečioje žiniute rašo: „Tarybų Lietuva“ Nr. 226 praneša kad Veiverių valsčiuje, kur, be 130 arklinių, yra 5 motorinės kūlimo mašinos, išsuntineta į kiekvie-

na valstieji 17 įgaliotinių, kuriems įsakyta kontroliuoti kūlimo eigą ir prižiūrėti nustatytų pyliauvų pristatymą.

Beginant Lietuvos ir lietuvių reikalus

Amerikos lietuviai, gindami Lietuvos ir lietuvių reikalus, nepraleidžia progos reaguoti į kiekvieną pasitaikiusį įvykį. Bus pasiekia keliai, kad ryšium su Churchillio kovo mėnesio 15 dieną pasakytą kalbą Amerikoje, Amerikos lietuvių Taryba jam įteikė memorandumą, o eilė organizacijų pasūtė protesto telegramas. Šio nesklandumo pagrindu sudarė tai, kad Churchillis savo kalboje pamiršo, kad Baltijos valstybės yra lyg ir perleistas vienas gerai karjavusiam sąjungininkui. Memorandumo prašo, kad pirmai grogai pasitaikius tą kalbos vietą autorius atitaisytu.

Rūpinamasi Pabaltijo universitetu

Mes turime žinių, kad Hamburgje įsistigęs Pabaltijo universitetas materialiniu atžvilgiu kol kas yra blogoje padėtyje. „Amerika“ Nr. 14 praneša, kad pagalba pradeda rūpintis ir geros valios amerikiečiai lietuviai. Tam reikalauja įkurti specialius komitetas. Komitetui įkurti ir universitetui pagalba rūpintis iniciatyvos ėmėsi adv. Nadas Rastenis ir J. Laučka. Kovo 26 d. jų iniciatyva įvyko susirinkimas Naujorkoje. Į komiteto valdybą išrinkti: K. Rastenis — pirmininku, vienas estas ir vienas latvis — vicepirmininkais, o K. Boltramaitis — generaliniu sekretorium ir dr. M. Vinklas — išdinininku.

Willy — Kelly rezoliucijos

„Vienybė“ Nr. 12 rašydama apie ALT ir ALM nesutarimus nurodo, kad tų nesutarimų pagrindu yra labai mažas smulkmenos, ir parodžius gerą valią, nugalimus. Viena iš tokių nesutarimų smulkmenų esanti Willy-Kelly rezoliucijos, kurias būk reikią pataisyti. Leikraštis rašo: „Iki šiol ne vienas nepasiekė geresnio projekto. Mašinos pirmininkas A. Ollis, lankydamsis Vašingtone šiomis dienomis tuo reikalu kalbėjęs su kongreso atstovu Kelly ir kongreso atstovu Sol Bloom, atstovų rūmų užsienių reikalų komisijos pirmininku. Rezoliucijos galima pataisyti be jokių sunkumų. Dabar tik belieka tuos patalsymus vienos organizacijos, kaip jos nori, atlikti.“

Nesklandumas Taikos Konferencijos išvakarėse

Sąryšys su numatomais taikos konferencija „Vienybės“ redaktorius Tyslavas savo laikraštyje Nr. 13, vedamajame, rašo: „Šių žodžių autoriui yra žinoma, kad jau kuris laikas kaip Amerikos lietuvių Misija ruošiasi siųsti delegaciją į Pasaulinę Taikos Konferenciją Paryžiuje. Turima žinių, kad panašiam žygiui rengiasi ir Amerikos lietuvių Taryba. Tai būtų San Francisco istorijos pasikartojimas. Deja, istorija kartojasi, bet žmonės neeilinė mokyti. Aišku kad dvyjetų delegacijų slumintas būtų didelė klaida.“

Dr. B. Vargas

Įvairios žinios

Pasaulinė kronika

- Gen. Dwight D. Eisenhoweris Tockioje susitiko su gen. Douglas MacArthuru.
- Trys didžiosios politinės partijos Austrijoje paskleidė Vienoje atsisaukimus, kuriuose raginama gegužės 14 d. ruošiamame mitingė protestuoti prieš Paryžiaus konferencijos nutarimą priskirti Italijai pietinį Tirolį. Ši provincija iki 1918 metų priklausė Austrijai.
- Tarptautinis Raudonasis Kryžius, ligi šiol negalėjęs veikti Vokietijoje tik britų ir prancūzių zonoje, šiomis dienomis gavo ir amerikiečių bei sovietų administracijos įgaliojimus ir jų administruojamos zonoje teikti pagalbą sergantiems vaikams ir vokiečių pabėgėliams.
- Sovietų aukščiausios tarybos prezidiumas paskyrė pasiuntiniu Islandiją Vasilyj Arseničevičiu.
- JAV paskyrė du naujus ambasadorius: vieną į Iraną, o kitą į Jugoslaviją.
- 25 vokiečių mokslininkai išvyko į Angliją padėti dirbti aero-dinamikos srityje.
- V-2 jau patobulintas ir išbandytas N. Mekosikoje. Jis dabar nutekija jau apie 100 km, kai vokiečiai tegalėjo sandyti tik po 50–60 mylių.
- Tarp Irano vyriausybės bei Azerbeidžano derybos nutrūko ir Pisevario delegacija sugrįžo į Tabrizą.
- Niurnberge nušauti du Amerikos kariai bevažiavę automobiliu. Daromi žygių nusiūkalitėjimas suduoti.
- JAV žemės ūkio ministeris ragina ūkininkus kiaušius auginti 10% mažiau, kad tuo būdu būtų sutauptyta javų badaujančioms užsienyje.
- Dėl Graikijos karaliaus grįžimo balsavimai bus rugsėjo 1 dieną.
- Mandžiūrijoje vyksta kovos tarp komunistų ir centrinės valdžios kariuomenės.
- Gen. Charles de Gaulle atėinančiuose birželio mėn. rinkimuose neišstotys savo kandidatus.
- JAV valstybės veda derybas su Anglija dėl kal kurįjį bazų Ramiajame vandenyne.
- Pravoje neseniai buvo rašyta, kad Vokietijoje, britų zonoje, esą vokiečių karių.
- Hirošimo mieste buvo 400.000 gyventojų, po atominės bombos nuleidimo liko 83.000, o dabar vėl susirinko iki 109.000.
- Vienam Amerikos laikraštininkui neaišku, kodėl Jugoslavijos vyriausybė nenorinti surengti gen. Michailovičių tarptautinio teismo, bet jo būtų apstėpiti paveldinti tik savo teismui.
- Turkijos ministris pirmininkas Shukur Saracoglu „Stars and Stripes“ korespondentui pareiškė šitaip: „Mūsų šių dienų politika yra nesudėtinga nei vieno cilo savo teritorijos nei draugų nei priešai.“
- Indijos ir Britanijos derybos dėl Indijos nepriklausomybės yra nutrauktos.
- DP reikalais Londone vis dar nesutarė Vakarų ir Rytų valstybių atstovai.
- Prezidentui Trumanui sukako 62 metų amžiaus.

Churchillis pritaria Jungtinėms Europos Valstybėms

Winston Churchillis, pasikatinu metu penklasi dienas viešėdamas Olandijoje, vienoje spaudos konferencijoje pareiškė pritaręs Europos demokratines federacijos steigimui, nes tuo keliu einant, jo nuomone, būtų galima įgyvendinti Jungtines Europos Valstybes. Churchillis kalbėjo: „Siekdami Jungtinių Europos Valstybių įsteigimo, turėtume pradėti nuo valstybių, kurios tokios sąjungos nori, iškėdami, kad vėliau ir visos kitos valstybės prisidės.“

JAV nuostoliai antrajame pasauliniame kare
Pagal paskutinuosius apskaičiavimus, antrajame pasauliniame kare žuvo 295.867 JAV kariai. Be žinios dingusių šiandien priskaitoma 12.744 kariai. Pergalės metinių sukaktuviu progą paskelbtas sąrašas nurodo, jog sužeistųjų yra vieno 679.234 kariai.

Ponia F. D. Roosevelt naujose pareigose

Ponia F. D. Roosevelt yra paskirta žmogaus teisių komisijos pirmininku. Tuo būdu ji tampa Jungtinių Tautų komisijos galva. Jai teks rūpintis pasaulio žmogija, kad buvusio prezidento keturios laisvės būdai įgyvendintoms.

Turkija ruošiasi rinkimams

Pirmutinai respublikiniai Turkijos parlamento rinkimai turi įvykti liepos arba rugpjūčio mėn., savivaldybų rinkimai gi pravedami jau ateinančių mėn. Ismet Inönü, valstybės prezidentas ir tautinės laudies partijos pirmininkas, viename savo partijos susirinkime pareiškė, jog, stiprinant Turkijos vyriausybės pozicijas, prisireikšia atėinančiuose rinkimuose suteikti vyriausybę aiškūs įgaliojimus. Artimiausiu metu numatoma prezidento Ismet Inönü kalba tautinės laudies partijos suvažiavime, kuriame dalyvaus apie 700 atstovų ir įgaliotinių.

Ispanijos kariuomenė žygiuoja prie sienos

AP iš Madrido praneša, kad gautomis iš rimtų šaltinių, nors oficialiai nepatvirtintomis, žiniomis karinės jėgos traukiančios iš Madrido ir pietinės Ispanijos į Pyrenėjus. Tai daryti paskatinusios notos, gautos iš Amerikos ir Anglijos. Siunčiamos dvi divizionai dėl galimų incidentų pasienyje. Vyriausybės sluoksniuose bijomasi didėjančios Sovietų įtakos.
Prancūzijos — Ispanijos siena vėl uždaryta.

Susiarinamas įvažiavimas į JAV valstybes
Amerikos užsienių reikalų ministerio pavad. Dean Acheson paskelbė, kad šiais metais leidimai įvažiuoti į JAV valstybes bus duodami tikrai kar tremtiniams, esantiems amerikineje Vokietijos zonoje ir Austrijoje. Pagal prezidento H. S. Trumano patarkimą, žydams pabėgėliams teikiama pirmumas.

Europos žemės ūkis atsigavęs tik po 5 metų
Vašingtone Žemės Ūkio departamentas nurodo, jog Europai atsigaivti reikės 5 metų, kad galėtų pasiekti prieškarinį maisto gamybos lygį.

Po pirmojo karo tas perėjimas trukęs 7 metus. Normaliais laikais Europa įveidavusi 16% maisto produktų. Po pirmojo pasaulinio karo maisto gamyba Europoje buvo sumažėjusi 25%, o po šio karo tas sumažėjimas esąs žymiai didesnis.

Pranešime sakoma, kad maisto gamyba yra žymiai daugiau nukentėjusi po šio karo negu po I-ojo šios valstybės: Italijoje, Graikijoje, Vokietijoje, Olandijoje ir Lenkijoje. Kiek mažiau yra nukentėjusi gamyba per šį karą šiuose kraštuose: Danijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Cėkoslovakijoje, Švedijoje, Jugoslavijoje dalyje ir vakarinėje Vokietijos zonoje.

Kada bus karas?

UP iš Denverio praneša apie tautos opinią dėl būsimu karo. Nepraėjus 10 mėnesių po karo, 7 iš 10-ties amerikiečiai pasako, jog kitas karas bus 25 metų būvyje.

Tik po vienerių karo metų Europoje 68% amerikiečių tikisi, kad Amerika pirmajame šimtmetyje ketvirtįje būsianti įtraukta į karą. Šios pažiūros yra surinktos anketų būdu, kurį vykdė Denverio Universitetas. Prieš metus šis mintis pareiškė tik 30%. Praėjusių metų rugsėjo mėn. jau buvo pasisakę 44% amerikiečių.

Naujas Italijos karalius

UP iš Romos praneša, kad Italijos ministerių kabinetas po ilgų kalbų sutiko Umberto II pripažinti Italijos karaliumi. Karalius Viktoras Emanuelis III jau atsiskė nuo sosto, kurį valdė beveik 46 metus. Jis su šeima suėdė ir kreiserį Neapolio uoste išvyko Egipto link. Manoma, kad karališkoji šeima gyvens Kaire.

Birželio 2 d. bus plebiscitas pasisakyti už monarchiją ar respubliką.

Popiežius Pijus XII suteikė apatališką palaiminimą naujam karaliui Umbertoi.

Anglija gaus paskolą

Iš Vašingtone UP praneša, kad senatas 46 balsais prieš 34 sutiko paskirti Anglijai 3.750.000.000 dolerių paskolą. Naujų derybų pradėtos rašyti 8 mėnesiai. Ši paskola suteikia Britanijai galimybę pirkti iš Amerikos reikalingų gėrybių, palaikyti pakankamus dolerių ir aukso rezervus ir dalyvauti pasaulinėje prekyboje.

Iš Kanados Anglija gaus 1.250.000.000 dolerių paskolą. Kanados senatas jau sutiko, lieka tik karališkojo patvirtinimo.

Kas pakeis UNRRA-ą

Iš Vašingtone INS praneša, kad F. H. La Guardia, UNRRA-os vyr. direktorius, kviečia sudaryti nuolatinę organizaciją, kuri pakeistų UNRRA-ą. Jis kritikavo DP administravimą Europoje ir JAV politiką dėl uždarumo durų DP ir JAV valstybės įvažiuoti.

Fašistų išdaigos Italijoje

Praėjusi karta minėjome, kad Musolinio kūnas buvo išvotgautas, o dabar rašoma apie tai, kaip keli fašistai buvo užžėmė Romoje Italijos girdamą 3 minutes gėdžio fašistų himną, sustabdė Musolinį ir šaukė, kad Duž su jais. Be to, buvo ir komunistų partijos būstinę numestos trys bombos, išplatinta antikomunistiniai lapeliai.

Vatikano laikraštis Observatore Romano griežtai pasmerkia toki fašistų jaunimo žygi.

Išaiškintas Musolinio lavono pagrobimas

Musolinio lavono pagrobimas jau išaiškintas. Sumitjeji fašistai kvociami pareiškė, kad jie veikė pagal žinomo fašisto ir Musolinio milicijos gen. Enzo Galvani planą ir nurodymus. Nu sudmitjeji prisipažino, kad jie gavę iš gen. Galvani stambias pinigų sumas už lavono pagrobimą ir generolo karininkams perdavimą. Vienas sumitųjų pasisakė sutinkas nurodyti vietą, kur paslėptos lavonos, jeigu būtų užtikrinta, kad po to Musolinio lavonas bus palaidotas jo šeimos kape, esančiame Predappio kapinėse.

De Gaulle laukia naujo karo

INS iš Paryžiaus, pasiremdamas šveicarių spauda, laikraštis Le Etoile du Soir praneša, kad gen. de Gaulle tikisi naujo karo išskylan Tolimuose Rytuose artimiausiu septynių mėnesių būvyje. Pranešime jaučiama, kad pasikabėjimas buvęs padarytas su neišvardintu asmeniu.

De Gaulle pareiškė, jog atėinančiame kare Prancūzija, kaip jis manąs, būsianti rusų okupuota.

Ginkluoti čekų patuliusi US zonoje

AP iš Berlyno praneša, kad gen. leit. L. D. Clay skundėsi karo departamentui, jog Cėkoslovakijos patuliusi pereiną su ginklais į Amerikiečių zoną Vokietijoje „neva iešką sudėti vokiečių“.

Jungtinių Tautų Organizacija (UNO)

Visumos susirinkimas

Pirmininkas: Paul Henry Spaak, Belgija.
Pirmininko pavaduotojai: JAV, Anglijos, Sovietų Sąjungos, Prancūzijos, Kinijos, Pietų Afrikos ir Venecuelos delegacijų pirmininkai.

Nariai: Egiptas, Etiopija, Argentina, Australija, Belgija, Bolivija, Brazilija, Čilė, Kinija, Danija, Dominikonų Respublika, Ekvadoras, El Salvadoras, Prancūzija, Graikija, D. Britanija, Gvatemala, Haiti, Honduras, Indija, Irakas, Iranas, Kanada, Kolumbija, Kostarika, Kuba, Jugoslavija, Libanas, Liberija, Liuksemburgas, Meksika, N. Zelandija, Olandija, Nikaragua, Norvegija, Panama, Paragvajus, Peru, Filipinai, Lenkija, Saudi-Arabija, Sovietų Sąjunga, Pietų Afrikos Sąjunga, Sirija, Cėkoslovakija, Turkija, Ukraina, Urugvajus, Venuezuela, JAV ir Baltdujauja.

Visumos susirinkimo komitetai

Vyr. Komitetas: Laikiniai susideda jis iš šių 14 narių — 1) visumos susirinkimo pirmininko, 2) septynių jo pavaduotojų ir 3) šešių žemiau išvardytų komitetų pirmininkų:
Politikos ir saugumo komiteto: dr. D. Z. Manuilsky, Ukraina;
Ūkio ir finansų komiteto: Wacław Konderski, Lenkija;
Socialės ir kultūros komiteto: Peter Fraser, N. Zelandija;
Patikėtinųjų komiteto: dr. Roberto MacEachen, Urugvajus;
Budžeto komiteto: Faris al Kury, Sirija;
Teisės komiteto: dr. Roberto Jimenez, Panama.
(Visi šie komitetai, išskyrus Vykdomąjį Komitetą, susideda iš visų 51 JTO narių atstovų.)

Saugumo taryba

Nariai: Egiptas (iki 1947 m.), Austrija (1948), Brazilija (1948), Kinija (nuolatinis), D. Britanija (nuolatinis), Meksika (1947), Olandija (1947), Lenkija (1948), Sovietų Sąjunga (nuolatinis) ir JAV (nuolatinis).

Generalinių štabų komitetas: JAV, D. Britanijos, Sovietų Sąjungos, Prancūzijos ir Kinijos generalinių štabų viršininkai (arba jų pavaduotojai).
Atominės energijos komitetas: Jį sudaro Saugumo Tarybos nariai ir Kanada.

Ūkio ir socialės taryba

Pirmininkas: Sir H. Ramaswami Mundaliar.
Nariai: Belgija (iki 1949 m.), Čilė (1949), Kinija (1949), Prancūzija (1949), Graikija (1947), D. Britanija (1948), Indija (1948), Jugoslavija (1947), Kanada (1949), Kolumbija (1947), Kuba (1948), Libanas (1947), Norvegija (1948), Peru (1949), Sovietų Sąjunga (1948), Cėkoslovakija (1948), Ukraina (1947) ir JAV (1947).

Tarptautinis teismas

Iki 1955 m.: D. Britanija, Prancūzija, Brazilija, Čilė, El Salvadoras.
Iki 1952 m.: JAV, Sovietų Sąjunga, Meksika, Norvegija, Belgija.
Iki 1949 m.: Kanada, Jugoslavija, Lenkija, Egiptas, Kinija.
Generalinis sekretorius: Trygve Lie, Norvegija.
Nuolatinė vyr. būstinė: Fairfield/Conn. arba Westchester/N.Y. rajone. Tikslia būstinės vieta parinks visumos susirinkimas š. m. rugsėjo mėnesį.
Laikinoji vyr. būstinė: Naujorkas.